

DANES SEJA OBČINSKEGA SVETA V TRSTU

Prednostne zahteve rajonskih konzult glede del v petletnem načrtu občine

Nekatere zahteve je občinski odbor upošteval pri sestavi načrta, mnogo pa je še nerešenih vprašanj

Danes dopoldne se sestane na redni seji tržaški občinski svet. V četrti zvečer so se na županstvu v Trstu sestali načelniki svetovalskih skupin in razpravljali o razporeditvi sej, ki bodo posvečene proračunski razpravi, oceni petletnega delovnega načrta občine in zaključkov političnega »preverjanja« med levsredinskimi strankami.

Danes bo seja trajala pet ur in bodo na njej spregovorili: Ricchetti (KD), Monfalcon (KPI), Giacomelli (MSI), Trauner (PLI) in Callegari (PSI), koliko pa bo ostalo še časa, bosta spregovorila še demokristjana Rosolini in Zanini.

Na seji so si svetovalski načelniki porazdelili posege v razpravo v okviru še vnaprej odmerjenega časa (osem in pol ure večini, sedem in pol ure pa opozicijam), obenem pa so se sporazumeli, da bo občinski svet kljub proračunski razpravi posvetil nekaj časa nujnim upravnim vprašanjem. Zaradi tega se bo svet sestaval vsak tork in soboto do 22. januarja, ko se bo razprava zaključila. Za ključni nastop župana in glasovanje o predloženem proračunu pa bo sklicana seja 22. januarja, kar pomeni, da bo razprava trajala en dan več, kot je bilo prvotno predvideno.

Vse kaže, da bo razprava o tržaškem proračunu in o drugih dokumentih zelo živahna, saj bodo vanjo posegli vsi najvidnejši predstavniki skupin, ki so zastopane v tržaškem občinskem svetu. Poleg tega pa gre tudi za več zanimivih dokumentov, ki ne zajemajo samo enoletno razdobje tržaške občinske uprave, temveč opirajo perspektive za daljše razdobje je Poleg tega gre tudi za stališča strank levsredine, ki se nanašajo na osnovna vprašanja tržaškega gospodarskega razvoja, kot je nevarnost petrolejskega pristanišča, načrti o hitri cestni povezavi in podobno. Nič pa se ni dogovorilo, kdaj bo prišlo do zamenjave odborov, kar je tudi sestavni in to bistveni del preverjanja med strankami levsredine. V tej zvezi so do sedaj zanele nekatere podrobnosti, vendar so stvari še vedno zelo zapletene, tako da ni mogoče ustvariti dokončne slike. Precej dobro se namreč ve, kakšen je položaj v PSI, PSDI in PRI, bolj meglena pa je slika znotraj KD, kjer se bode potekal boj med strujami za razna mesta.

Svetovalske skupine se medtem dogovarjajo o načinu posegov v razpravo, preučujejo pa tudi dokumente, ki jih je župan Spaccini prebral na zadnji seji.

Posebno zanimanje je zbudil obsežen sveženj dokumentov, ki so ga letos svetovalci prvič prejeli že pred razpravo o proračunu in petletnem načrtu. To so namreč dokumentirane zahteve dvanajstih rajonskih konzult, ki jih je občinski odbor le delno upošteval.

Naš dnevnik je o posameznih sejah že poročal, morda pa bo koristno, da bralce seznanimo, vsaj shematično, z zahtevami glavnih rajonskih konzult s posebnim poudarkom na javna dela, šolstvo in socialne storitve. Konzulte so svoje zahteve strnile v seznam »prednostnih zahtev«, se pravi tistih zahtev, ki bi jih moral občinski odbor najprej upoštevati, ker predstavljajo najresnejša vprašanja posameznih mestnih področij ali četrti.

Tako je konzulta za zahodni Kras (Prosek in Križ) menila, da je glavno vprašanje gradnja šolskega centra v Križu, v katerem naj bodo ustrezni prostori za slovenski vrtec, osnovno in srednjo šolo, po pravici pa je treba prostore obstoječega slovenskega šola.

Italijansko srednjo šolo je treba, po mnenju konzulte, razširiti na račun neustreznega posloja »Lege nazionale«. Pri šoli je treba zgraditi novo telovadnico.

Konzulta za vzhodni Kras (od Opčin do Bazovice) pa meni, da je treba na Opčinah urediti občinsko izpostavo in novo pokopališče in zgraditi telovadnico pri šoli v Villi Casaria. Slovensko in italijansko srednjo šolo naj občina nadgradi, po možnosti za eno novo nadstropje. Nove slovenske otroške vrtce je

treba nujno zgraditi v Gropadi in Bazovici, na tem področju pa bi bile potrebne tudi otroške jasli.

Barbarkovljanska konzulta med drugim predlaga več šolskih gradenj, kakor tudi konzulta za Kolonjo in Skorkljo.

Konzulta za mestno središče predlaga, naj bi v deželni palači, ki bo nastala na mestu, kjer je bila »železničarska palača«, uredila prostore za družbene dejavnosti.

Kljub »predsedniški krizi« je tudi svetovlanska konzulta poslala svoje zahteve. Med temi predvsem to, naj bi v UL delle Doce cimet pri uredili šolski center in pet sekcijskih otroških vrtcev. Žal pa je občinski odbor razpolovil prvotno predvideni znesek. Razširil naj bi cesto v Lonjer, prekril potok ter uredil kanalizacijo. Lonjerju in Katinari naj občina nudi metan. Povečati naj bi na območju metan. Povečati naj bi, z nadzidavo enega nadstropja učiteljske.

PRVI OBRAČUNI ZA LETO 1973

Kljub ukinitvi 44 odstotkov poletov povečan promet na ronškem letališču

Zahteva konzorcija po uvedbi novih prog - Potrebni še dve milijardi in pol za podaljšanje steze in nekatera druga dela

Leto 1973 je bilo za deželno letališče v Ronkah zelo kritično. Naše letališče je hudo prizadela kriza italijanskega civilnega letalstva, saj so lanske leto ukiniteli vse letošnje letošnje poletov. Še pred dvema letoma je bilo letališče vsak dan povezano z Milanom, Rimom, Turinom, Genovom, Benetkami, Bologno, Sieno, Ancono, Rimom, Barijem in Foggio, sedaj pa družba ATI vzdržuje le dvakratno vsakodnevno zvezo z Milanom in Rimom. Poleg tega vzdržuje družba Pan Adria ob sobotah povezavo z Zagrebom, poleti pa je Alitalia uvedla v Ronkah vrtno mesto na progi Milan - Beograd.

Podatki za prvih deset mesecev lanskega leta dokazujejo, da je tako zastopavanje ronškega letališča neuporabno. Kljub temu da so lani ukiniteli za celih 44 odstotkov poletov, je število »potnikov« naraslo s 158.457 v letu 1972 na 167.983, to je za skoraj 5. odstotkov. Naraslo je tudi število potnikov čarterskih poletov. V prvih 9 mesecih leta 1973 je šlo preko ronškega letališča 18.840 potnikov, v istem obdobju lani pa 24.825 potnikov. Število potnikov je torej naraslo za celih 24 odstotkov.

Ti podatki jasno kažejo, da se naše deželno letališče naglo razvija. Zato je nerazumljiva odločitev družbe Alitalia (kateri pripada tudi ATI), da ukine toliko poletov. Vodstvo letališča je že zaprosilo, da bi s 1. aprilom, ko bo stopil v veljavo poletni pred letenja, ponovno uvedli tretji vsakodnevni polet za Rim in za Milan, zainteresirano pa je še predvsem za mednarodne zveze. Trst teži gospodarsko k srednji Evropi in zato bi bila nujno potrebna letalska povezava z Dunajem. Vod-

16. FEBRUARJA V »VERDI«

Krstna predstava za Italijo opere »I diavoli di Loudun«

V italijanskih gledaliških krogih z vidnim zanimanjem pričakujejo krst-

VRSTA NESREČ NA DELU

Čudna nesreča delavca v čistilnici Aquila

Nezvestnega ranjenca odkril delovni tovariš Žaga odrezala uslužbencu Arzenala konec palca

Zaskrbljujoči vrsti nesreč na delu, ki so v zadnjem času kar na dnevni red, sta se včeraj pridružila še dva primera. V dopoldanskih urah se je v čistilnici Aquila ponesrečil 45-letni mehanik Antonio Quaranta iz Zavelj 77, uslužbenec podjetja »Guido« iz Marghere, ki je trenutno

zaposleno na tej čistilnici. Kaj se je zgodilo pripetilo med delom, še ni znano. V oddelku, kjer je bil mehanik zaposlen, ni bilo ob tisti uri (okrog 9. dopoldne) nikogar. Da se je bilo pripetilo nekaj nenavadenja, je odkril šele Quarantov delovni tovariš, 38-letni Vittorio Simonaio iz Mestri, ki je šel slučajno mimo. Quaranto je zagledal na tleh v nezavesti. Najbrž mu je z višine prišlo nekaj težkega na glavo. Simonaio je seveda nemudoma obvestil bolničarje, ki so ranjenca odpeljali z rešilnim avtomobilom podjetja v splošno bolnišnico. Dežurni zdravnik je dejansko ugotovil hud udarec v glavo in ranjenca poslal na nevrokirurški oddelk, kjer se bo moral zdraviti vsaj deset dni, razen če ne nastopijo komplikacije.

V zgodnjih popoldanskih urah se je na svojem delovnem mestu ponesrečil tudi 40-letni delavec Ante Tull iz UL San Martino 46, ki je zaposlen v Tržaškem arzenalu - Sv. Marku. Med zaganjanjem težkih kovinskih plošč, mu je električna žaga zdrsnila po desnem palcu ter mu odrezala del prsta. Ponesrečenca so odpeljali z gasilskim rešilnim avtom v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na ortopedski oddelk s prognozo okrevanja v mesecu dni.

Zrtve nesreče med delom, čeprav ne v kakem podjetju, je postal včeraj tudi 73-letni upokojenec Andrea Auber iz UL Campanelle 266. V zgodnjih popoldanskih urah se je napetil po drva na bližnj gmagno. Sekira mu je med cepeljenjem drvi ušla iz rok ter ga ranila po levni nadlakti. Neki znanec ga je odpeljal v bolnišnico, kjer so mu nemudoma zašili globoko rano. Okreval bo v približno mesecu dni.

Z LJUDSKEGA ZBOROVANJA KPI V DVORANI »IGO GRUDEN«

Ob naprednem programu oblikovati najširšo enotnost v Nabrežini

Odgovor demokristjanom na polemiko o »etnični koaliciji«

V nabit polni dvorani društva »Igo Gruden« so se snoči sestali nabrežinski komunisti z volivci, da razpravljajo o razpletu in možnih rešitvah občinske krize. Prisotni so potrdili stališča in delo delegacije KPI, ki se je prejšnje dni pogovarjala s predstavniki PSI in SSL o možnosti oblikovanja nove občinske uprave.

Po mnenju komunistov (poročala sta posl. škerek in načelnik svetovlanske skupine Marković) je tak, nova večina, nujnost, ki jo narokujejo kričeči družbeni problemi prebivalstva občine. Krizo je treba rešiti naglo in odločno, sicer grozi možnost komuniste uprave. Zato je KPI pripravljena, mimo predhodnih in mimo razdelitve teže odgovornosti, zastaviti vse svoje sile, da se ob stvarnem izrednem programu za zadnje leto pred zapadlostjo mandata občinske uprave popravijo napake in premosti nastali zastoj, obenem pa postavijo temelj za nov, demokratičnejši način upravljanja občine. Okoli takega programa želijo komunisti doseči najširšo enotnost ljudskih sil in

zato vabijo, poleg PSI in SSL, k sodelovanju tudi socialdemokrate in napredne sile v sami KD. Odgovor, ki ga bodo dali bo tudi merilo politične odgovornosti teh skupin.

Po posegih Ada Slavca, Rudija Grigica, Rogelje, prof. Depangherja, Zorke Legiša, pokrajinskega tajnika Rossetija in člana vodstva Monfalcona, so se nabrežinski komunisti izrekli tudi o polemiki KD, ki trdi, da se snuje »etnična koalicija« in opozarja na »nevarnost razdora med Italijani in Slovenci«. Demokristjani dobro vedo, so poudarili v razpravi, kako je bila nabrežinska občina nasilno izmalice. In prav KD je stalno težila k temu, da je delavce istrskega podelila izolirala, onemogočila stik z domačim prebivalstvom, s privilegijami in diskriminacijami umetno vzbujala razdore, ki so delovnim ljudem in še posebej Slovincem tuji in zoprti. Nova, napredna uprava, ki naj bo odraz enotnosti ljudskih sil, vseh italijanskih in slovenskih demokratov, ne bo nikoli izraz samo enega dela prebivalstva, pač pa, nasprotno, izraz koristi in teženj vseh delovnih ljudi, Italijanov in Slovincem. To bo pokazala s svojim delom.

Nov industrijski obrat v Beneški Sloveniji

Deželni odbor je včeraj odobril sklep o novem industrijskem obratu v Beneški Sloveniji. Ni točno znano, za kakšen obrat gre, vendar pa so sklenili, da bodo tovarno, ki bo stala 700 milijonov lir, zgradili na področju Špeta Slovenov, točneje v bližini Ažle. Tovar no bodo gradili z deželnim prispevkom.

Razstave

Attilij Kralj sporoča, da je otvoritev njegove razstave, ki bi morala biti danes v večji openskega knjižnice, odložena na nedeljo čez.

Cas in kraj razstave bomo sporočili naknadno.

V občinski umetnostni galeriji na Trgu Unità 4 so v teh dneh odprli osebno razstavo tržaškega slikarja E. Cucka. Razstava bo odprta do 16. januarja po sledečem urniku: ob delavnikih od 10. do 13. ure ter od 16. do 19. ure, ob nedeljah pa od 10. do 13. ure.

V prostorih Nemškega kulturnega inštituta v Trstu (UL Coroneo 15) razstavlja svoja dela (jedkanice, ksilografije, serigrafije itd.) umetnik Wilhelm Goetz-Knothe. Razstava bo odprta vsak dan od 17. do 20. ure do vključno 24. januarja.

V umetnostni dvorani Cesare Sofia-nopulu na Trgu Pappeja Janca razstavlja umetnikov Cosima Fusca, Flavio Girolominija in Carmela Vranichia. Razstavo prireja deželni sindikat za umetnost. Razstava bo odprta do 26. januarja od 18. do 20.30 (ob nedeljah in praznikih od 10.30 do 13. ure).

V umetnostni galeriji Forum (UL Coroneo 1) bodo danes dopoldne ob 18. uri predstavili občinstvu zbirko 20 grafik na temo »Benetke včeraj, danes in jutri«, ki jih je zbral Mario Penelope. Grafike so izdelali Anton, Brunori, Crippa, Guerreschi, Licata, Lionni, Mascherini, Paulucci, Pizzinato, Porzano, Ramous, Sarri, Senne, Soffiantino, Spedal, Tabusso, Turchiaro, Trubbiani in Zigaina.

V galeriji »La Lanterna« (UL S. Nicolò 6) bodo danes ob 17.30 odprli razstavo del umetnikov, ki se udeležujejo v okviru »Gruppo L. & E.« Razstava bo obsegala dela E. Di Biasia, A. Carmemolle in A. del Greca iz Pescara. Odprta bo do vključno 1. februarja. (Urniki od 10.30 do 12.30 vsak dan razen ponedeljka in od 17. do 19. ure).

V umetnostni galeriji »Torbandena« (UL Tor Bandena 1) bodo nocoj ob 18. uri odprli razstavo del 22 umetnikov (Afro, Campiglini, Cappello, Carrà, Casorati, Caverni, Cesetti, Crippa, Dova, Fontana, Guidi, Guttuso, Magagnoli, Musici, Pendini, Prampolini, Reggiani, Rossi, Severini, Sironi, Tancredi in Tomea). Razstava bo odprta do vključno 30. januarja. Urniki: ob delavnikih od 10. do 12.30 in od 16. do 19. ure. Ob nedeljah in praznikih od 11. do 13. ure. Ob ponedeljkih dopoldne zaprto.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN (od 13. do 16. ure)
All'Angelo d'oro — Goldoni trg 8; Cipolla — UL Belpoggio 4; Ai Due Lucci — UL Ginnastica 44.

NOCNA SLUŽBA LEKARN (od 19.30 do 8.30)
Gmeiner — UL Giulia 14; Manzoni — Trg Sonino 4; INAM — Al Cedro — Oberdankov trg 2.

TRŽAŠKA POKRAJINA RAZPIS NATEČAJA

Štev. prot. 27/1031-73

V smislu člena 7 zakona št. 14 od 2.2.1973

se opozarja

da je ta uprava sklenila po postopku, ki ga predvideva člen 1, odstavek a) istega zakona, razpisati natečaj za popravilo in asfaltiranje občinske ceste za Jezero (S. Lorenzo) od Drage (Draga S. Elia) do državne ceste št. 14, in sicer v smislu odstotnega nizevanja na celotno ceno, ki se predvideva v znesku 13.500.000 lir, kolikor znaša izključna vsota.

Prošnje za vabilo na natečaj morajo prispeti na naslov te uprave (Trg Vittorio Veneto 4 — Trst) do 12. ure 24. januarja 1974.

Predsednik
(dr. Michele Zanetti)

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE - Trst
Kulturni dom
GOSTOVANJE
SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA IZ CELJA
Witold Gombrowicz
IVONA, PRINCESA BURGUNDIJE
komedija
Prevod: Igor Lampret
Dramaturg predst.: Igor Lampret
Scena: Meta Hočvarjeva
Kostumi: Melita Vovkova
Anja Dolenceva
Režija: DUSAN JOVANOVIĆ
Asistent režije: Robin C. Jackson
V petek, 18. t. m. ob 16. uri
ABONMA RED G in H
v petek, 18. t. m. ob 20. uri
ABONMA RED A — premierski

Kino

La Cappella Underground 19.00—21.00
»In punto di morte« režiserja Maria Garriba. Igrata Fabio Garriba in Maria Marchi. Po večerni predstavi bo diskusija z režiserjem.

Nazionale 14.30—17.00—19.30—22.00
»La grande abbuffata«. Igrajo Ugo Tognazzi, Marcello Mastroianni, Michel Piccoli in Philippe Noiret. Barvni film. Prepovedano mladini po 18. letom.

Excelsior 15.00 »Amarcord«. Barvni film Federica Fellinija in Tonina Guerre. Igrajo Giustina Maggio, Armando Brancia in nešteto drugih.

Grattacielo 15.30 »Sesso matto«. Giancarlo Giannini in Laura Antonelli. Barvni film. Prepovedano mladini po 14. letom.

Finice predvaja isti film ob istih urah, kot kino Nazionale.

Eden 15.30—21.30 »Papiillon«. V glavnih vlogah igrata Steve McQueen in Dustin Hoffman. Barvni film.

Ritz 15.00 »Zanna bianca«. Barvni film posnet po romanu Jacka Londona. V glavni vlogi igrajo Franco Nero, Vima Lisi, Fernando Rey, Carole Andre itd.

Aurora 15.45 Walt Disneyev film »Fantasia«.

Capitol 16.30 »Paolo il caldo«. Giancarlo Giannini. Barvni film. Prepovedano mladini po 18. letom.

Cristallo 16.30 »Teresa la ladra«. Barvni zabavni film. Igra M. Vitti.

Impero 14.30 »Ludwigs«. Romy Schneider, Helmut Berger. Prepovedano mladini po 18. letom.

Filodrammatico 16.30 »Le hostess«. Barvni film. Prepovedano mladini po 18. letom.

Moderno 16.00 »Il furore della Cina colpisce ancora«. Igra Bruce Lee. Barvni film.

Vittorio Veneto 16.30 »La polizia incrimina, la legge assolve«. V glavni vlogi igra Franco Nero. Barvni film, prepovedano mladini po 14. letom.

Ideale 15.30—21.45 »Il grande dittatore«. Igrata Charlie Chaplin in Paulette Goddard. Za vsakogar.

Abbazia 15.00—21.00 »Il padrino«. Barvni film z Marlonom Brandom.

Astra 15.00—18.00—21.00 »Dottor Zivago«. Igrata Omar Sharif in Giulie Christie. Barvni film.

Radio 14.30 »La figlia di Ryan«. Igrata Robert Mitchum in Sarah Miles, režija David Lean. Barvni film.

Ariston 15.00—18.00—21.30 »L'uomo di Hong Kong«. Zabavni film v katerem igra Jean Paul Belmondo in Ursula Andress.

Razna obvestila

Slovenski kulturni klub vabi danes, 12. t. m., v svoje prostore v Ulici Donizetti 3/1. Skupina mladih, ki je bila za Božič na predavanjih v Asisiju na temo: mladostni prestopki, nam bo skušala osvetliti družbene razmere, ki pripeljejo mladostnika na stranpoti.

Začetek točno ob 19. uri. Sledil bo družabni večer.

Mladinski krožek — UL Ginnastica 72 priredi danes, 12. t. m., ob 19.30 družabni večer. Vabljeni! Vstop samo z izkaznico.

Včeraj—danes

Danes, SOBOTA, 12. januarja

TATJANA

Sonce vzide ob 7.44 in zatone ob 16.43 — Dolžina dneva 8.59 — Luna vzide ob 22.09 in zatone ob 9.40.

Jutri, NEDELJA, 13. januarja

VERONIKA

Vreme včeraj: najvišja temperatura 11,2 stopinje, najnižja 5,5, ob 19. uri 8,6 stopinje, razični pritisk 1026,3 mb, veter 2 km vzhodnik, vlaga 83-odstotna, nebo 7 desetink pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 9,9 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

Dne 11. januarja so se v Trstu rodili 4 otroci, umrlo pa je 7 oseb.

Umrli so: 87-letna Antonia Ferenaz vd. Preschern, 59-letna Lucia Moimas por. Piazza, 88-letni Giuseppe Micali, 78-letna Vittoria Perrison vd. Terzon, 63-letna Maria Vidrih por. Kete, 86-letni Giuseppe Vladovich in 89-letni Massimiliano Mosetti.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE - Trst
Kulturni dom
Ljudski oder
JAKA STOKA
MUTASTI MUZIKANT in NE KLICI VRAGA (enodejanski)
Scena: VLADIMIR RIJAVEC
Kostumi: MARIJA VIDAU
Glasba: URBAN KODER
Besedilo pesmi: ERVIN FRITZ
Korepetitor: IGNACIO OTA
Režija: ADRIJAN RUSTJA
Jutri, 13. januarja 1974 ob 16. uri ob 16. uri.
Enotna ljudska cena lir 500.

Gledališča

KULTURNI DOM
Jutri, 13. t. m., ob 16. uri Jaka Stoka »Mutasti muzikant« in »Ne kliči vrage«.

V torek, 15. t. m., ob 15.30 K. A. Görner »Pepeška« — premiera.

V petek 18. t. m., ob 16. uri za abonma red G in H in ob 20. uri za abonma red A — premierski gostuje Slovensko ljudsko gledališče iz Celja s predstavo W. Gombrowicza »Ivona, princesa Burgundije«.

Ponovitev: v soboto, 19. t. m., ob 20. uri (abonma red B — prva sobota po premieri); v nedeljo, 20. t. m., ob 16. uri (abonma red C — prva nedelja po premieri in red F — okoliški); v ponedeljek, 21. t. m., ob 20. uri (abonma red D); v torek, 22. t. m., ob 16. uri (abonma red J); v sredo, 23. t. m., ob 16. uri (abonma red K) in ob 20. uri (abonma red D — mladinski v sredo in red E — mladinski v četrtek).

V ponedeljek, 14. t. m., ob 11.30 v Občinski telovadnici v Dolini gostuje Lutkovno gledališče iz Ljubljane s predstavo Hanne Januszewske »Tigrček Peter«. Ponovitev: v ponedeljek, 14. t. m., ob 16. uri v Prosvetnem domu na Opčinah; v torek, 15. t. m., ob 11.30 in ob 16. uri v Slomškovem domu v Bazovici.

VERDI
Drugi del operne sezone se bo pričel v četrtek, 17. januarja, z opero »Zlati petelin« Kimski-Korsakova. Srečo je pripravil mladi scenograf Sandro La Ferla, ki je izdelal tudi osnutke in kostume. Balet vodil koreograf Dimitrij Parčić, režiral bo Gian Carlo Menotti, dirigent pa je Oskar Danon. Začetek predstave ob 20. uri.

Predprodaja vstopnic se nadaljuje pri gledališki blagajni (telef. 31948).

ROSSETTI
Nocoj ob 20. uri Shakespearovo delo »Re Giovanni«. Stalno gledališče iz Turina. Režija Aldo Trionfo. Predprodaja vstopnic za nadaljnje predstave do vključno srede, 16. januarja.

AVDIOTORIJ
Danes ob 20. uri bo na sporedu druga »abonmajška predstava« v okviru »Teatro oggi«, in sicer drama Henrika Ibsena »Quando noi morti ci svegliamo«. Režiser Giuliano Merlo. Nastopili bodo Virginio Gazzolo, Angela Cardile, Gino Lavagetto, Delia Bartolucci, Nunzia Greco in Mario Scaci. Jutrišnja predstava se bo začela ob 16. uri.

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

URADNI TECAJ BANKOVCEV

AMERIŠKI DOLAR 653.—
Funt šterling 1445.—
Švicarski frank 192.—
Francoski frank 126.—
Nemška marka 230,55
Avstrijski šiling 31,35
Dinar: debeli 38.—
drobni 38.—

VERJETNO NE BO NIKOLI VEČ TAKO, KOT JE BIL

Potemnela slava funta šterlinga

Na Britanskem otoku je bilo lani precej novosti, vendar, na žalost, pretežno slabih - Bankrotirani politiki in preroki, katerih izjave in napovedi se niso uresničile

Nazvlic tridnevemu delovnemu tednu in nekaterim drugim negotovostim, opazovali na britanskem otoku vendarle menijo, da minulo leto ni bilo tako slabo, kot se je zdelo, ko je bilo treba živeti v njem. Pri tem gre takoj ohzevo ponoviti, da tako o njem razmišljajo tudi njegovi kroničarji. Zanje so od vsega najzanimivejši živahnost in novosti. Nihče pa se ne more potegniti, da bi v l. 1973 ne bilo živahnosti in novosti na pretek.

Predvsem ni bilo v izobilju dobrih novosti, tega nikakor ne! Nekoga novembraškega dne je V. Britanija iz ust svojega ministrskega predsednika izvedela, da se z največjim mesečnim primanjkljajem v svoji zgodovini, z izgubo pogonskih energij, z običajno kvoto velikih spopadov med omili, ki delajo in zahtevajo več, in tistimi, ki gospodarijo in nudijo manj, da se je torej Velika Britanija v takem položaju znašla na samem robu prepada.

Nihče ni, razumljivo, tridnevnega delovnega tednika smatral za kaj drugega kot za obliko svojevrstnega propada, zdi pa se, da se je nacija nahajala v nekakšnem maslohističnem transu: finančni minister je bil napaden, ker ni bil še bolj nepopustljiv v primeru svojega zimskega pomožnega proračuna, minister za prekrbro pa, ker ni bil izdal predpisov za večje varčevanje z bencinom in gorivom.

Ce k temu pristavimo še to, da je v l. 1973 prišlo do nadpovprečnega števila letalskih nesreč, kot tudi o njih v železniškem prometu, da otoku niso prizanesli potresi in poplave, moramo priti do sklepa, da so v tem letu resnično prevladovala slabe novice.

Vsekaroli to ne pomeni, da med novostmi ni bilo tudi boljših in večjih. Bilo je nekaj zabave s princem Ano in njenim zarocencom, Marcom Philipom. Zdjaj se je o obeh pripovedovalo to, zdaj druga. Zdjaj, da se inata rada, da sta presrečna itd., potem se je spet zdelo, kot da je vsemu konec. Do srečnega zaključka. Precej živahnih komentarjev in zanimanja med državlani je zbudila tako imenovana «seks-afera» nekaterih uveljavljenih lordov, od katerih sta dva prisila v javnost, tretji pa je ostal v senci in ni nihče do danes izvedel, kd je bil. Res izjemno slabo pa je bilo l. 1973 za dve kategoriji ljudi, in to ne samo slabo, naravnost katastrofalno: za preroke in politike. Tako eni kot drugi so se v njem diskreditirali, s to razliko, da so za prve Britanci pokazali vsaj nekaj obzirnosti.

Kdo je n. pr. pred letom dni mogel predvideti, da se bo človek, ki si je že v drugo toplotno postal v Be- li hiši, po največji zmagi v ameriški zgodovini, da se bo torej človek zdaj nenadoma znašel v nevarnosti, da ga bodo iz te hiše izgnali. Ali: da bo Velika Britanija svoje prvo leto v Evropski skupnosti zaključila s svojjo največjo povojno krizo, da se bo od arabski petrolejski močniki oddolili, pokazati ji svojo moč, da bo Japonska razmišljala le o tem, kako bi si svojo gospodarsko rast v tem letu osredinila na ničli ali pa, recimo, da bodo Angličje izločeni iz svetovnega nogometnega prvenstva in da bo neko drugozredno moštvo o-

svojilo britanski pokal, da se bo E. lizabeth Taylor vrnila k Richardu Burtonu ipd. Nihče bi tega ne bil predvidel, razen Nostradamusa, ki pa ga že davno ni več med nami.

Toliko kar zadeva preroke, ki so se usteli, vendar ne tako kot politiki. Za te je l. 1973 resnično bilo zelo slabo. Veliko število volivcev jim je preprosto nasploh prenehalo verjeti. Ta cinčen odnos ima vse- kakor tudi svoje razloge. V tem le- tu, ki se je začelo z zamrznjenjem plač in stavkami, zaključilo pa s pozivi, naj bi se prebivalstvo povrnilo k nekdanjim vrlinam vožne z biciklom, je premier Heath neke sredi njege, ozlojden od številnih kritik, podal naslednjo svojo famozno izjavo: «Naš edini problem je v resnici problem uspeha.» Medtem je bilo prebivalstvo otoka še naprej prepričano, da je Velika Britanija dosegla najhitrejši evropski tempo gospodarske rasti, in je obenem, doživljajoč pravnate raketne sko-ke v pogledu cen, na vse to gledalo - z nasmeškom.

To padanje denarne vrednosti je v resnici najbolj boleč spomin na l. 1973. Zatorej so bili v zvezi s tem letom, ki bo še pred slaherno dokončno sodbo vendarle označeno za protislovno, politiki celo bolj kritizirani od samega vstopa V. Britanije v Evropo. Od začetka je bilo britan- sko prebivalstvo od svojih politiko- tav naravnano, da je pričakovalo pravnate gospodarski bum, na koncu pa je dočakalo malo manj kot nacio- nalno stanje pripravljeno. Plače ra- stejo bolj od cen - je stalno izjav- ljala vlada, vendar je običajni An- glež sumničavo vrtel z glavo. Če- dalje bolj prepričan, da ne gre za enostaven primer in da so vse stva- ri postale dražje prav zato, ker jih ni dovolj, kolikor povprašujejo po njih tudi druge razvite dežele.

Na Angleskem je vse postalo draž- je, od perjskega zrnja za prehra- no ptic, do grškega sadja za ljudi. Pri tem je trezni otoški prebivalec prišel do zaključka, da ne gre za enostaven primer in da so vse stva- ri postale dražje prav zato, ker jih ni dovolj, kolikor povprašujejo po njih tudi druge razvite dežele.

Ves čas je na lastni koži občutil, da pač nekaj ni v redu z njegovim spoštovanim funtom, ker bi se v na- sprotnem primeru nikakor ne moglo zgoditi, da bi v Avstriji, nekoč zanj cenični turistični deželi, moral pla- čati za skodelico kave črti funta. Ni mu bilo težko izračunati, da je njegov denar mnogo izgubil na svo- ji moči, vrednosti, veljavi in nek- danji slavi.

S tem pa je prišlo tudi tisto naj- težje spoznanje: da so namreč Bri- tanci postali revnejši. «Mi smo kmet- je Evrope,» že pravijo sami zase. A l. 1973 je pokazalo, da britanska vlada sploh nima več možnosti v- diti svoje politike, ker pač o mno- gih in zelo važnih vprašanjih odlo- čijo drugje: to je arabski petrolejs- ki embaraso zelo drastično pokazal.

Sprito vsega tega, lahko rečemo, britanska vlada niti ni bila tako na- padena, kot bi bilo normalno prič- akovati ob tolikšnem nezadovoljstvu. In prav na osnovi tega smo tudi pri- čači pravnatemu angleškemu para- doksu: nad gospodom Heathom je skoraj vsak Anglež bolj ali manj razsrjen, vendar v Galupovi ustano- vi menijo, da je bil laburisti, če bi ju- tri prišlo do volitev, na teh kljub temu ne zmagali...

Filmska industrija v težavah

Izredno naglo upadanje obiska kinematografskih dvoran

RIM, 11. — Italijanski strokov- ni tednik «Cinema d'oggi» obja- vlja v svoji zadnji številki mo- delno alarmistične podatke o u- padanju kinematografske občis- tva. Med drugim tu beremo, da v vseh zahodnoevropskih deželah, razen v Italiji, občinstvo kinema- tografske predstave se nadalje upada. Te svoje trditve revija podčrta s konkretnimi podatki in navaja, da so v letu 1972 v vsej Franciji imeli komaj 193 mi- lijono obiska, v Veliki Britaniji, ki se more primerjati s Francijo glede prebivalstva, so imeli ko- maj 163 milijono, v Zahodni Nemčiji, ki ima prav tako nekaj nad 50 milijonov prebivalcev, so našli istega leta celo samo 150 milijonov obiska, kar z drugimi besedami pomeni, da so v Nemčiji prišli šibki tri obiski kinematografa na leto na prebiv- lalca, nekaj več je prišlo v Ve- liki Britaniji, v Franciji pa 3,5. V deželah Beneluza pa je stanje še slabše, saj prebivalce tih de- žel ne obišče v poprečju niti dve filmski predstavi na leto.

Vse drugače je v Italiji, pa čeprav tudi Italija danes krepko zaozstaja za Italijo pred kakim desetletjem. V letu 1972 so v vsej Italiji našli 553 milijonov kine- matografskih obiskov in ker šteje Italija 55 milijonov prebivalcev, moremo reči, da je vsak italijan- ski državljan, v poprečju, bil leta 1972 deseterkrat v kinematogra- fu, kar pomeni, da je italijanski lu- bitelj kinematografske umetnosti trikrat pogostje v kinu kot fran- coski in kar petkrat pogostje kot državljani dežel Beneluza. Še več, italijanske kinematografske dvorane so v letu 1972 imele to- liko občinstva, kot dvorane vseh ostalih zahodnoevropskih dežel skupaj.

Če to ne, da je jemlje kinemato- grafsko občinstvo več dejavnikov,

predvsem televizija, toda tudi drugi način življenja. Motoriza- cija na primer omogoča ljudem, da vsak potni trenutek «pobe- gnejo v prirodo», to se pravi, da se umaknejo iz mestnega kaosa in odhajajo na podeželje.

Revija zaskrbljeno poudarja še dejstvo, da se je obisk kinemato- grafov skrčil tudi v komaj mi- nulem 1973. letu. In to predvsem v deželah, kjer je bil obisk kine- matografov še tako šibak. V Franciji se je obisk kinemato- grafov v lanskem letu znižal za nadaljnjih malo manj kot 5 odstotkov, v Belgiji pa so zabeležili še večji padeč.

Zakaj smo ponovno poudarili zaskrbljenost, ki jo izraža revija? Razlogov je več, med temi pa še posebej dejstvo, da spada Italija med pomembne proizvajalce fil- mov. In če upada število občis- tva, se možnost širjenja jilmo- vov zmanjša.

Revija s tem v zvezi govori o glavnem tekmcu kinematograf- skega platna, o TV-zaslona, ki posebno v nekaterih deželah za- hodne Evrope, na primer v deže- lah Beneluza priteguje ogromno občinstva tudi zato, ker v teh deželah imajo gledalci televizije možnost gledanja domačega pro- grama ter programov sosednjih dežel, v katerih zelo radi dajejo na program filme, celo novejša in kakovostno dobra dela. Seve- da, zabiruje revija, gre za nelo- jalno konkurenco ki jo vršijo s privilegirane in prevladujočega položaja ter tudi s stališča zani- čevanja kinematografa, ki je eno izmed občil svobodnega izražanja.

O tem problemu, pravi revija, je bil govor tudi na generalnem zasedanju odbora kinematograf- skih industrij evropske skupnosti, ki je poveril svoji izvršni oblasti nalogo, da prouči možnost mo- rebite akcije. In ta ožji odbor

Kakor smo podrobneje že poročali, je v tork večer gostoval v Kulturnem domu v Trstu Dunajski komorni orkester, ki je v organizaciji trzaskе Glasbene matice priredil koncert ob sodelovanju solistov sopranistke Ileana Bratuș-Kacjanove in flavtista Miloša Pahorja

PONOVO O KOHOUTKOVI TER O REPATICI NASPLOH

Zakaj le so repatice znanstveno zanimive?

Nekatere teorije o nastanku teh nebesnih teles - Peti planet, ki da se je v davni dobi raztreščil, naj bi bil omogočil nastanek repatic

Kohoutkova repatica se nam je torej malone izneverila. Teoretično bo sicer vidna še nekaj dni, toda ne dolgo, doslej pa je redki ti- sti, ki jim je bilo dano jo videti, pa čeprav smo vse do marca lan- skega leta računali, kako se je bomo - nagledali. Naj bo kakor- koli, Kohoutkova repatica gre svo- jo pot in če nam vremenske raz- mere niso bile naklonjene, temu repatici ni kriva, saj je ona daleč, daleč «nad oblaki». Ob prilžnosti njenega «obiska» pa se bomo usta- vilili pri vprašanju repatic na sploh in si skušali obrazložiti, kako re- patice sploh nastajajo. V glavnem imamo štiri teorije «o poreku» repatic.

Računi, ki sta jih nedavno na- pravila Brayan Marsden in Zdenek Sekanina s Smithsonianskega as- trofizičnega observatorija v ZDA, ki sodelujeta tudi v «operaciji Ko- houtke», ponovno ozivljajo teorijo nizozemskega astrofizika Jana Oor- ta. Ta je pred 25 leti postavil do- meveo, da so repatice nastale iz lokalne kondenzacije tako imeno- vane «sončne protomegle» in si- cer hkrati s formiranjem sončnega sistema. Po mnenju tega znanst- vnika se repatice premikajo nekako v notranjosti velikansega obla- ka. In teh repatic je veliko, celo nekaj milijard. Skupna masa teh komet pa naj bi obsegala deset ali celo nad sto mas naše Zemlje, pre- mer oblaka, ki mu pravijo Oortov oblak, pa naj bi bil 140 tisoč astro- nomskih enot. Ena astronomska e- nota pa je razdalja med Zemljo in Soncem ali v številkah 150 mi- lijonov kilometrov. Toda ta raz- dalja je hkrati enaka razdalji med našim planetom ter najbližjimi zvezdami. Čeprav se na prvi po- gled zdi, da je ta oblak tako ve- lik, dejansko niti ni tolikšen.

Na premik teh repatic v tem

«oblaku», ki ni oblak, kajti take razredčene so njegove sestavine, vplivajo pa najbližje zvezde in celo planeti našega sončnega sistema. Zato posamezne repatice včasih u- počasijo «svoj korak» in začnejo «padati», seveda proti Soncu, kar jih privlači sončna masa ali gra- vitacija. Pri tem pa lahko zado- bijo novo pot, novo smer.

Druga domneva pa je bolj ve- liko bolj preprosta. Repatice so, podobno kot asteroidi, ostanki do- mnega planeta Faetona ali A- steroidije, ki naj bi v pravadini dobi bil krožil okoli Sonca neke med Marsom in Jupitrom in torej zavzel peto mesto v našem son- čnem sistemu. Nekateri astronomi trdijo, da naj bi se bil ta planet preveč približal Jupitru in se pod vplivom Jupitrove gravitacijske si- le raztreščil. Ker je imel deloma zamrznjeno ozračje, so veliki deli na tak način strljenih plinov, po- mešani s kamenjem, odleteli v ve- soljski prostor. Eksplozija, ki je raznesla planet, je posameznim takšnim «kosom» dala tolikšen po- spešek, tolikšno brzino, da so lah- ko «zapustili» sončni sistem, da so torej premagali težnostne sile na- šega sončnega sistema in «pobe- gnili» v širši vesoljski prostor. Ko- si zmrglega ozračja, pomešani s ka- menjem in drugim «materialom» tega domnevnega planeta, ki so dobili brzino 34 km na sekundo, to se pravi brzino, ki omogoča sprostitve ali osvoboditve sončne privlačne sile, so se za vedno iz- gubili v še omejenem «globokem vesolju». Toda večina «materiala» domnevnega planeta ni zadržala tolikšne brzine in je ostala na po- dročju, koder še vedno deluje gra- vitacija Sonca. In od tega naj bi se formirale zvezde repatic, ki še «tjavajo» po vesolju.

Trejo domnevo je postavil slo- vitni angleški strokovnjak astrofiz- ik Fred Hoyle. Angleški znanstve- ni izhaja iz dejstva, da močene eruptije iz fotosfere Sonca, ki jih imenujemo tudi protuberance, in katerih obseg je komaj komaj še dostopen človekovi fantaziji, me- čejo v vesoljski prostor plinasto snov, ki jo izbruh iz Sonca požene tudi na stotisoče kilometrov glo- boko v vesoljski prostor. In ti vroči «plazovski plini», ki se po- ženejo iz Sonca z brzino do 260 km na sekundo, preprodo v vesoljski prostor tako globoko, da se v vsej naglici ohladijo in spremeniyo v tista tipična razmeroma majhna nebesna telesa, ki pozneje pre- stavljajo tako imenovano glavo repatic. Ker je teh izbruhov na Soncu, teh protuberanc zelo ve- liko, ker nadalje ugotavljajo, da Sonce ponavlja svojo enajstletno ciklično močnejše bruhanje, se da sklepati, da bo človek na Zemlji lahko «še dolgo» priča pojavu, ki mu pravimo zvezda repatica, pa čeprav ne moremo govoriti o ne- katem sistematičnem pojavu repatic.

Prof. S. K. Veshvalski, vodja sovjetskega centra za zbiranje po- datkov o zvezdah repaticah, pa smatra, da so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

šne, ki so vplivale na nastanek in razvoj planetov. Čeprav so repatice deli skorje planeta in ozračja, ki se je ohla- dilo v praznini vesoljskega prostora. Ta snov je po mnenju sovjets- kega strokovnjaka «odletela» v prostor sončnega sistema v dav- nih, davnih dobah, ko je na pla- netih našega sončnega sistema prišlo do «trahotnih eksplozij, ko so se naši planeti šele formirali. Te eksplozije so bile dejansko stra-

Osemdeset let Tončke Marolt

Če se moremo Slovenci danes po- hvaliti z izrednim bogastvom na- rodnih pesmi in plesov, je v veliki meri zasługa zakoncev Marolt, že 22 let pokojnega slovenskega glas- benika in zbiratelja narodnega bo- gastva Franceta Marolta in nje- gove življenjske družice Tončke Maroltove, ki prav te dni slavi svoj visok življenjski jubilej - osemdeseti rojstni dan. Osemdeset let življenja, neprestane in zavze- te dejavnosti z vsemi uspehi in neuspehi, zadoščenji in razočara- nji, ne boš pri vsej dobri volji strpal v krajši ali tudi daljši za- pis, saj bi se vsega tega nabralo za zajetno knjigo. Zato naj bo priložnostni zapis le znak, da smo se ob njenem življenjskem praz- niku spomnili.

Tončka Maroltova se je posve- tila zbiranju slovenskega narod- nega bogastva v dobi, ko se je s tem ukvarjal njen mož France, ki je dejansko vse svoje življe- nje posvetil zbiranju in uveljav- ljanju slovenskega narodnega kul- turnega bogastva, ki ga je nato deloma tudi s pomočjo Akadem- skega pevskega zbora uveljavil doma in po svetu, na velikih u- spleh turnejah. Odnehal pa Ton- čka ni niti tedaj, ko je kmalu po vojni, 1951. leta odovovala. Nada- ljevala je delo, ki ga je oprav- ljala prej z možem, le da je de- lovno območje razširila, kajti glas- beni del je bil prej domena po- kojnega Franceta, ona pa se je poglabljala v plesno območje, pa čeprav sta ti dve dejavnosti ne- ločljivo vezani, da se moraš u- kvarjati z obema. V povojnih letih je tako obredla še malo poznana in preučena področja Stajerske in Prekmurja, deloma pa tudi Gorenj- ske, hkrati pa tudi veliki del Pri- morja in še posebej slovenski del Istre, pred leti pa je obiskala tu- di naše kraje in se ustavila na marsikaterem domu v Križu, na Proseku, in v drugih vaseh na- šega Kraša, pa tudi po vaseh na- šega narodnega bogastva, kar se ni šlo v pozabo, oziroma kar se še ni utopilo v morju modernega načina življenja.

Nad tisoč pesmi in plesov je povojna bera Tončke Maroltove.

To je plod izrednih naporov, ne- štehtih korakov, dolgih ur marlj- tega in potrpežljivega poslušanja, beleženja, preučevanja, preverja- nja ter primerjanja beležk, skrat- ka naporov in odgovornega dela, da bi novi slovenski rodovi po- znali dragoceno dediščino svojih prednikov. Da pa bi to bogastvo mogli pravilno ceniti in spoštova- ti, je veliko svojega časa Tončka Maroltova posvetila tudi razvoju slovenskih folklornih ansamblor. In ko danes Tončka Maroltova slavi svoj visoki jubilej, ji želimo, da bi v zdravju in zadovoljstvu še nadaljevala svoje poslanstvo, saj smo prepričani, da ima, v svo- jih beležkah še veliko materialov, ki ne smejo v pozabo. Fre

IZ UMETNOSTNIH GALERIJ

Renarjeva umetnost v krožku Banco di Roma

Od svoje vrnitve iz Avstralije se Angel Renar predstavlja naši javnosti predvsem kot natančen risar pokraj in v črno-belem, pa čeprav vedno z obilico starb, ki pogosto zajamejo malone vsa površino lista. Zato je tudi na razstavi v rekreativnem krožku zavoda Banco di Roma na Ben- covem trgu šte. 1, razobesil prav redke risbe, na katerih je upodobil izključno kraško na- ravo. V prostorni dvorani in za- hodniku je Renar razobesil kar 40 podob. Ob ogledu te bogate razstave spoznamo, da je Renar opustil prvotno perorisbo in da se sedaj poslužuje bolj sodobnih sredstev, kar mu omogoča, da doseže slikovitejšie učinke rah- lega trepetanja luči in zato tudi globlino krepkih črtin. Opazna je tudi večja spoščenost dela, kar je gotovo posledica tega, da se je udeležil poletnega te- čaja ali tako imenovane poletne akademije v Salzburgu, kjer se

bosumnje je odveč. STRELEC (od 23.11. do 20.12.) Delčni boste zaupanja svojih predstojnikov. Sreča je na vaši strani tudi v ljubezenskih od- nosih.

KOZOROG (od 21.12. 20.12.) Ne- katere vplivne osebe vam bodo ponudile pomoč. Zapleteni do- življaji v družinskem krogu.

VOĐNAR (od 21.1. do 19.2.) Zadoščeno bo vaši želji po spre- membah. Vaša nervoza bo slabo vplivala na čustveno življenje.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Če hočete obvarovati neko zanimi- vo razmerje, morate pokazati več diplomatičnosti. Večer v družini.

RAJ (od 20.3. do 20.4.) Če hočete obvarovati neko zanimi- vo razmerje, morate pokazati več diplomatičnosti. Večer v družini.

RAJ (od

Ofenziva Tokia

Podpredsednik japonske vlade Takeo Miki se je je dober teden po bližnjem tisku ni turneji, med katero je obiskal osem arabskih držav proizvajalcev nafte, podal na pot v ZDA, kjer je včeraj začel pogovore z ameriškim zunanjim ministrom Henryjem Kissingerjem, danes pa bi se naj srečal z generalnim sekretarjem OZN Kurtom Waldheimom. Pred odhodom v Washington je Miki izjavil, da pomeni obisk v Združenih državah drugi del bližnjem tisku pogovorov in da bo storil vse, da bi vohranili sedanje dobre odnose med ZDA in Japonsko.

Značilno je, da je prišel Miki na pogovore s Kissingerjem le teden dni po tisku, ko je ameriški zunanji minister opozoril Tokio, naj se ne pogovarja na svojo pest z arabskimi naftnimi državami. To pa je zgovoren namig Washingtona, da mu Mikijevo potovanje po arabskih prestolnicah (kaže, da je bilo uspešno) ni nič kaj posebej. Nixon je šel še korak dlje, ko je povabil predstavnike vseh vodilnih industrijskih zahodnih držav, naj se prihodnji mesec zbere v Washingtonu na posebni konferenci, na kateri bi govorili o pomanjkanju črnega zlata.

Na dlani je, da tare Japonsko huda najtna žela, ki utegne v tem letu povzročiti v njenem gospodarstvu še hujše motnje, kakor pa jih je že doslej. V Tokiu so zazvonili preplah, rezultat tega pa je prava diplomatska ofenziva, ki se je začela konec lanskega leta, sedaj pa se nadaljuje s pogovori podpredsednika vlade v Washingtonu, ministra za industrijo in zunanjo trgovino Jasuhito Nakasone je na dvajsetidnevni poti po Iranu, Iraku, na kar obiskal še Britanijo, premijer Tanaka je v ponedeljek začel turnejo po petih jugovzhodnih azijskih državah, čez teden dni pa se bo na pot odpravil še nekdanji direktor agencije za gospodarsko načrtovanje Zentarō Kōzaka, ki bo obiskal Maroko, Alžirijo, Tunizijo, Libijo, Libanon, Jordanijo in Sudan.

Preidni premiki v japonski politiki do krize na Blaznem vzhodu so v Washingtonu povzročili očitno nelagodnost. Seveo pa je le težko verjeti, da bi Tokio to preumernost opustil na željo ameriškega zaveznika. Kadarko so ogroženi nacionalni interesi Japonci ne poznajo šale, poleg tega pa so jim v zavesti še vedno trano prisotnosti neljubda presenečenja z ameriške strani, ki so se začela z Nixonovim obiskom v Pekingu in z ameriško-kitajskim zblizjevanjem.

Ugledni predstavniki vlada-foce tokijske garniture potujejo po svetu z več ali manj podobnimi ali pa celo istimi nameni: pojasnjevanje japonske politike do Blaznjega vzhoda, reševanje ogroženega gospodarstva, pomaganje gospodarske pomoči arabskim državam v zamenjavo za dragoceno gorivo, preprečevanje držav v jugovzhodnem delu Azije, da Japonska nima namena nadzorovati gospodarstva teh držav, ampak le sodelovati na enakopravni osnovi (čeprav je bilo večkrat precej drugače) in s torej zagotoviti nadaljnji dotok surovini, ki jih gospodarstvo nujno potrebuje. Velika ofenziva je ta čas v polnem razmahu, tokijska diplomacija je aktivna kot že desetletja ne, kakšni pa bodo rezultati številnih potovanj in pogovorov, pa se bo najbrž kaj kmalu pokazalo.

A. PUDGAR

IRONIMUS: BRITANSKI KOLEDAR

1974	URA	PONED.	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								

»Süddeutsche Zeitung«, München

Nenavadno poročilo

Bank of America ugotavlja »učinkovitost čilske vojaške hunte« — Ta je sklenila vrniti vsa nacionalizirana podjetja — Po svetu reakcije na nasilje

CIUDAD MEXICO, 9. jan. (Tanjug). Upravni odbor Bank of America je te dni razposlal poslovnim partnerjem dokaj nenavadno poročilo, v katerem beremo: »Čilske vojaške sile in njihovi poveljniki so bili zelo učinkoviti in doslej niso napravili nobenega zgrešenega koraka.«

Poročilo ugotavlja, da so bile priprave za prevzem oblasti v Čilu zelo temeljite. »Oblast je bila prevzeta odločno, za kar gre zaslug pri pravim, ki so trajale več mesecev... Položaj se sedaj hitro normalizira in Čilenci spet delajo z navdušenjem...« Tako poročilo upravnega odbora Bank of America.

Kaj je pod tem razumeti, pa lahko izluščimo iz poročila, ki ga je bivši Tanjugov dopisnik v Santiagu poslal iz Buenos Airesa.

GENERAL PINOCHET: Brez »zgrešenega koraka«

Čilska hunta je sklenila, da bo vrnila bivšim lastnikom takorekoč vse tovarne, podjetja in banke, ki jih je nacionalizirala vlada predsednika Allendeja. Z dekretom, ki ga je podpisal minister za gospodarstvo Fernando Lenz, so izničene vse pridobitve, ki si jih je Čile pridobil med vladavino socialistične Allendeje.

Tudi vsi tuji lastniki dobivajo nazaj nacionalizirane to-

varne in podjetja. Več kot petdeset ameriških družb so spet prevzelo v svojo last in upravljanje prej nacionalizirane tovarne. Računajo, da bo 300 bogatinskih družin iz Čila, ki sestavljajo vladajočo plast v deželi, prevzelo ključne tovarne v državi; za zdaj so iz tega procesa izzete le metalurgija, transport in energetika.

Ta vrnitev v preteklost je povzročila veliko revščino med večjim delom čilskega prebivalstva. Ta proces osiromašenja je zavzel tako katastrofalne obsege, da je moral predsednik hunte general Pinochet osnovati »fond za boj proti revščini«, to je fond, ki ga je hunta razpustila in zaplenila njegova sredstva takoj, ko se je polastila oblasti. Vsak zaposleni v Čilencem ob plačeval v ta sklad pet odstotkov mesečnih dohodkov. Nad uporabo denarja bo imela nadzor hunta.

V Čilu se je odprla gospodarska fronta proti hunti. Začele so se delavske stavke. Predsednik mednarodne organizacije dela (ILO), ki je specializirana agencija OZN, Arturo Munoš Lelo je rekel, da stavka v Čilu 35 odstotkov delavcev.

Argentinski dnevnik »Noticias« poziva k mednarodni solidarnosti z vsemi silami v Čilu, ki se bore proti hunti. Argentinska vlada pa je uradno obsodila nasilje v Čilu in še posebej atentat v stanovanju argentinskega odpravnika poslov v Santiagu, ter umor čilskega patriota Moline, ki so ga agenti hunte ubili na dvorišču argentinske veleposlanstva.

Tudi mehiška vlada je uradno obsodila nasilje v Čilu; mehiški veleposlanik v Santiagu je bil odpoklican domov. Mehški zunanji mi-

nister Emilio Rabasa pa je v imenu vlade zahteval, da čilska hunta spremeni smrt no kazni, ki jo je izrekla mehiškemu državljanu Sosa Gilu; obsojen je bil na smrt, ker je streljal na čilskega oficirja. »To je bila zakonita obramba«, je rekel mehiški zunanji minister.

Finska vlada je sporočila, da razveljavlja pred petimi meseci sklenjen sporazum, po katerem bi Finska dala Čilu 10 milijonov dolarjev kredita. Finska je tudi odpoklica-

la svojega veleposlanika iz Čila.

Mednarodna organizacija dela (ILO) pa je uradno zahtevala, da posebna komisija te organizacije razisče obtožbe, da je hunta po strmo glavljenju Allendeja postrela delavske voditelje.

Negotova je tudi usoda 2.000 beguncev, ki so pod zaščito OZN, ter usoda 423 beguncev, ki so se zatekli v razna veleposlanstva v Santiagu. Njim bi morala hunta izdati dovoljenje, da odidejo v inozemstvo. Zato bi morale vse vlade v svetu izjaviti, da sprejemajo te begunce, kajti 3. februarja bodo ti begunci na milost in nemilost prepušteni hunti.

Evropa varčuje z gorivom

Energetska kriza je povzročila hude pretrse v zahodnoevropskem gospodarstvu ter sprožila vrsto ukrepov, ki naj bi v negotovih časih kolikor toliko obvarovali države pred najhujšim.

● ZRN: Od novembra lani do srede tega tedna se lastniki osebnih avtomobilov niso smeli prevažati ob nedeljah. Še zmerom pa velja omejitev hitrosti: 80 km na uro (oz. 100 km na uro na avtomobilskih cestah).

● NIZOZEMSKA: Velja splošno priporočilo za vožnjo s kolesi. Ob sobotah in nedeljah je prepovedana vožnja za vsa obzila, tudi za tujce. Hitrost so omejili na 100 kilometrov na uro. Po stavili so izredno visoke kazni (tudi 6 let zapora).

● DANSKA: Omejitve hitrost na cestah, in sicer 100 km na uro na vseh cestah, skozi naselja pa samo 60 km na uro. Za kršitelje so določili visoke globe.

● FRANCIJA: Glede na to, da velja Francija za

prijateljsko državo na seznamu arabskih protizvajalcev nafte, v državi ni čutili pomanjkanja goriva. vendar poznajo, da bodo tudi za Francijo prišli suhih časi. Edini doseženi uspehi ni ukrep je omejitve hitrosti na 100 km na uro.

Naši usnjariji bi v to sebi vstopili predvsem s tehnično pomočjo in s stroji, zagotovili pa bi si dobavo napel surovih kož, ki jih potrebujejo za svoje tovarne v Sloveniji. Vendar pa IUV ostajajo na voljo še druge možnosti za sodelovanje v Braziliji. Saj ponudbo za mešana podjetja ne manjka.

Dovolj pa je tudi možnost za to, da IUV v Braziliji ustanovi lastno podjetje, pri čemer lahko računa na pomoč posameznih držav. Ta ko je npr. država Minas Gerais poslala v Sao Paulo po sebnega odposlanca guvernerja, ki je v pogovoru s predstavniki IUV ponudil različne olajšave (brezplačen teren, davčne olajšave in posojila državne banke), pri čemer pa velja povedati, da je treba te olajšave izkoristiti do marca 1974. Dobili jih bo namreč samo tisti, ki bo prvi začel graditi tovarno usnjarijo.

Če bo IUV postavila podjetje v Braziliji, si bo zagotovila stalen vir surovin za svoje tovarne doma, lahko pa bo prodajala tudi na brazilskem trgu in v ZDA, pri čemer ji bodo koristile tudi

Trg, ki nas še čaka

Trgovinski primanjkljaj z Brazilijo je vse večji in treba ga bo izravnati — Denarja ne prinašajo samo velike kupčije, marveč tudi poslovno sodelovanje

OD NASEGA BRAZILSKEGA DOPISNIKA

BRASILIA, januarja — Zadnji meseci lanskega leta sodijo med najbolj aktivne v jugoslovansko-brazilskih trgovinskih odnosih. Medtem ko strokovnjaki naših tovarnih vagonov že pomagajo Brazilcem pri sestavljanju tritisoč vagonov, ki jih je bilo poslalo beograjsko podjetje Rudnap v zameno za kavo, se nadaljujejo pogajanja s predstavniki brazilskih ministrstev za transport, trgovino in finance o nadaljnjih pošiljkah teh vagonov. Dandanes je namreč Brazilcem jasno, da so kljub nekdanjemu negodovanju domače brazilske industrije sklenili odlično kupčijo, ko so naročili vagonne v Jugoslaviji. Nadaljnja pogajanja tečejo po načrtu, vendar pa ne brez težav: kar zadeva Brazilce, bo namreč odločitev lahko padla šele po 15. marcu, ko bo ustoličena nova vlada, pa tudi jugoslovanski proizvajalci še niso povsem jasno določili svojih možnosti in svojega interesa.

Cene vagonov so namreč mnogo višje kot pri prvi pošiljki, hkrati pa se je povečala tudi cena kave, spričesar Jugoslavija Brazilcem že dolguje 11 milijonov dolarjev — pri čemer velja povedati, da se bo dolg konec tega leta spričel novih nakupov kave povzpela na kar 25 milijonov dolarjev. Čas za resen pomenek, ki naj bi pripeljal do uravnoteženja plačilne bilance, je torej napočil, česar se jasno zavedajo tako Brazilci kot tudi jugoslovanski trgovinski predstavniki. Vrsta proizvajalcev je že lani dosegla pomembne rezultate ne samo pri velikih poslih, marveč tudi pri izvozu manjših izdelkov.

Med najbolj razveseljevim vestni mnogoleta leta je brez dvoma povečano zanimanje slovenskih podjetij za brazilski trg.

Industrija usnja Vrhnika (IUV) je pred meseci poslala na pot po Braziliji dva strokovnjaka, ki sta obiskala vse pomembne proizvajalce kož in usnja, razen tistih, ki so v državi Minas Gerais. Skoraj mesec dni dolgo potovanje, v tem okviru pa zbiranje podatkov na najbolj sodoben način (snemanje dela in slikanje brazilskih usnjarn), sta Brazilcem dokazala, da je IUV sodobno trgovsko in poslovno podjetje. Ena od možnosti, ki se nudi v okviru tega posla, je ustanovitev mešanega podjetja s slovenskimi usnjariji iz podjetja »Podboš S. A.« iz Sao Paula, kjer so na voljo predvsem kozje kože.

Podjetje »Podboš S. A.« bi lahko v takšnem primeru izkoristilo različne davčne ugodnosti, ki jih država daje, kadar gre za gradnjo tovarne na območju nerazvitega brazilskega severovzhoda. Naši usnjariji bi v to sebi vstopili predvsem s tehnično pomočjo in s stroji, zagotovili pa bi si dobavo napel surovih kož, ki jih potrebujejo za svoje tovarne v Sloveniji. Vendar pa IUV ostajajo na voljo še druge možnosti za sodelovanje v Braziliji. Saj ponudbo za mešana podjetja ne manjka.

Dovolj pa je tudi možnost za to, da IUV v Braziliji ustanovi lastno podjetje, pri čemer lahko računa na pomoč posameznih držav. Ta ko je npr. država Minas Gerais poslala v Sao Paulo po sebnega odposlanca guvernerja, ki je v pogovoru s predstavniki IUV ponudil različne olajšave (brezplačen teren, davčne olajšave in posojila državne banke), pri čemer pa velja povedati, da je treba te olajšave izkoristiti do marca 1974. Dobili jih bo namreč samo tisti, ki bo prvi začel graditi tovarno usnjarijo.

Če bo IUV postavila podjetje v Braziliji, si bo zagotovila stalen vir surovin za svoje tovarne doma, lahko pa bo prodajala tudi na brazilskem trgu in v ZDA, pri čemer ji bodo koristile tudi

pomembne izvozne olajšave. Mimo IUV so se lani v Braziliji oglašili tudi trije predstavniki kranjske Iskre, da bi preučili možnosti za ustanovitev predstavništva v Sao Paulo. Iskra, ki se je že pred leti odločila za nastop na latinsko ameriškem trgu in je ustanovila mešano podjetje v Venezueli, že pobira prve rezultate svojega dela na tej celini. V Brazilijo pa žal prihaja z zamudo: v zadnjih petih letih, odkar ne nastopa aktivno na brazilskem trgu,

je kranjsko podjetje ne samo izgubilo stik s trgovci, marveč tudi pravi trenutek za prodor nanj. Še pred petimi leti Brazilijo namreč ni proizvajala vrste izdelkov — telefonskih aparatov, relejev in podobno — ki jih proizvaja danes; isto velja za številce, saj sta bili v Braziliji pred petimi leti samo dve tovarni številcev, zdaj pa jih je že sedem.

V tem času je dežela napravila velik napredek tako

v proizvodnji telefonske opreme kot pri izdelavi mikroelementov, hkrati pa je vajo prodrla vrsta tujih proizvajalcev. Med temi so Sovjetska zveza, ki Brazilijo zalaga z vrsto elektronskih elementov, pa Češkoslovaška, ki znakmo Tesla predstavlja že kot pravo domačo brazilsko znakmo. Še posebej pa so se seveda na tem trgu uveljavili Američani ter Japonci. Ta konkurenca ne pomeni, da za Iskro ni prostora. Čeprav brazilski trg še vedno štiti predvsem domačega proizvajalca, pa je sorazmerno precej odprt in spada med najbolj konkurenčne na svetu. Brazilci sodijo nasploh med zahtevne kupce, in ker je Iskra še precej neznan, bi jo bilo treba na trg uvesti, za kar potrebuje čas kvaliteto in konkurenčne cene. Uspešen nastop podjetja bo zato v prvi vrsti odvisen od dolgoročne strategije.

BOGDAN SALEJ

Prodor Francije

Francozi so se prebili na tretje mesto na lestvici največjih trgovcev z orožjem — Zaskrbljenost v Indiji

OD NASEGA PARISKEGA DOPISNIKA

PARIZ, januarja — 1973 je bilo leto debelih krav za francoske trgovce z orožjem. Strokovnjaki ocenjujejo, da je promet v trgovini z orožjem presegel 7 milijard frankov, kar je približno toliko kot leta 1971, ki je bilo izredno dobro. Čeprav svetovne statistike še niso napravljene, pa je gotovo, da se je Francija s tem spet zavzela na tretje mesto v svetovni trgovini z orožjem — za Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. Od tovrstnega francoskega blaga gredo še vedno najbolj v prodajo letala — dobri stari miraji — tanki in helikopteri, pa tudi rakete.

Lanski uspehi so toliko bolj spodbudni, ker je leta 1972 prodaja francoskega orožja drastično padla. Promet je zdrsnil na samo 4,5 milijarde frankov in ne samo to — Francozi so se bridko pritoževali, da so začeli Američani pravo protiofenzivo z devalviranimi dolarji, ugodni mi kreditnimi pogoji, »mazanjem kupcev in drugim učinkovitimi sredstvi. Kako je francoskim trgovcem uspelo zaustaviti ta naskok, ni jasno. Očitno pa je, da jim je in najbrž se ne bi dosti zmotili, če bi trdili, da so jim pri tem priskočili na pomoč tudi visoki državni uradniki, kajti trgovina z orožjem — kakor velika trgovina nasploh — je tako rekoč državna zadeva.

Minister za vojsko Robert Galley je, tako se vsaj govori, sam sklenil pogodbo o prodaji 38 miragev Saudovi Arabiji. Ta letala, ki jih poznajo po vojaških letališčih po vsem svetu, gredo še vedno zelo dobro v prodajo. Ravno te dni je iz ameriških uradnih krogov prišla novica, da je emirat Abu Dabi kupil 32 miragev.

Abu Dabi, ki ima komaj 80 tisoč prebivalcev, sicer vzdržuje vojsko, ki šteje 8.000 ljudi, vendar le ta dostojni imela letalstva in še zdaj ni imela pilotov. Vojaški strokovnjaki trdijo, da bodo nove mirage vložili pakistanski piloti — zato pa bo Abu Dabi v primeru sile posodil letala Pakistancem.

Kaže, da so v Indiji nemalo vzmernirani zaradi tega. Se bol pa jih skrbe ne v ste, da namerava Pakistan okrepiti svojo vojsko s francosko pomočjo. Pakistanska

vojska ima že zdaj francoske podmornice in letala, zdaj pa naj bi, kot poročajo nekatere pariške listi, Francozi pomagali postaviti na noge pravo industrijo orožja, ki bi lahko izdelovala vse, od najbolj do letal in celo rakete. Francozi bi dali opremo in tehnologijo, denar pa bi prišleval arabske naftne velike sile.

O vsem tem naj bi se bil

pogovarjal med nedavnim obiskom v Ravalpindiju državni sekretar v zunanjem ministrstvu Jean de Lipkowski. Te novice je seveda treba jemati z običajnimi prihranki. Za zdaj jih niso ne zanikali, ne potrdili. Toda gotovo je, da je treba za 7 milijard frankov prodati preklcano veliko orožja in da je treba iskati kupce povsod.

ANDREJ NOVAK

„Žen Min Ži Bao“ o Jugoslaviji

PEKING, 9. januarja (Tanjug) — »Žen Min Ži Bao« je pod naslovom »Kaj smo videli in slišali ob obisku v Jugoslaviji« skoraj čez polovico zunanje politične strani objavil članek o naši državi. Iz članka, ki ni podpisan, je razvidno, da sta ga napisala namestnik direktorja »Hsinhua« Mu Čing in njegov pomočnik Vanljen Lin, ki sta novembra prežvela 15 dni v Jugoslaviji kot gostja agencije Tanjug.

V tem prijateljsko zvezanem članku so najprej opisane naravne lepote Srbije, Črne gore in jadranske obale, zatem pa je govor o Splitu, kjer sta bila pisca članka prav tedaj, ko so se pripravljali na splovitev ladje »Sun Lun«, zgrajene za LR Kitajsko. Ladja je simbol prijateljstva med kitajskimi in jugoslovanskimi narodi, je rečeno v članku, ko pa avtorja opusjeta središčne z delavci in obisk pri starem delavcu, bivšem partizanu, se spuščata v gospodarske in kulturne stike med državama, ki se zdaj na lenu nenehoma poglabljajo. »Ob obisku Jugoslaviji smo bili deležni prijateljskih čustev jugoslovanskih narodov do Kitajske na vsakem koraku«, je rečeno v članku. »Prijateljska čustva jugoslovanskih narodov do kitajskega izvirajo iz podbene zgodovine obeh držav v boju proti tujemu nasilju in boju za nacionalno osvoboditev.« Avtorja za tem opozarjata na junake bo kitajskega naroda za lastno neodvisnost in svobodo in omenjata tudi tudi boju jugoslovanskih narodov in mnoge žrtve ter navajata historiat NOV.

velike koristi pa bi imeli tudi od zaščite pridelka n od zaščite pred požari.

Za srednjeročne napovedi so posebej zainteresirane vodne elektrarne glede na to, da je njihova proizvodnja neposredno odvisna od vode v akumulacijskih jezerih, ki je seveda odvisna od količine padavin. Če bi imele podatke, koliko bo padavin v naslednjih desetih dneh, bi hidroelektrarne lahko najustrežnejše razporedile porabo vode v bazenih oziroma akumulacijskih jezerih.

Anketiranje v mnogih državah je nadalje pokazalo, da bi od rednih srednjeročnih napovedi imeli velike koristi tudi v prometu, kopenskem in morskem. Če upoštevamo vse to, bi bila skupna letna korist od srednjeročnih napovedi na področju 18 evropskih držav članic centra 340 milijard dinarjev, kar je res veliko.

Povedimo na koncu, da bo center za srednjeročne napovedi vremena poleg dajanja vsakodnevnih prognoz vzgajal tudi nove kadre ter izpopolnjeval nove modele za prognoziranje vremena. Center bo imel velikanski arhiv podatkov o vremenskih razmerah z vse Zemlje. Znanstveniki bodo v njem lahko preučevali tudi tiste probleme, ki jih zaradi izredne količine podatkov ne morejo obdelati v svojih državah. Jugoslavija se je pripravila za sodelovanje v centru. V kratkem bo začel delati numerični center za prognozo vremena pri zveznem hidrometeorološkem zavodu v Beogradu, ki bo pozneje povezan z evropskim centrom za srednjeročne prognoze.

Dr. Dražan Poje
»Galaksija« Beograd

Drag, a sila dragocen center

Kljub napredku v meteorologiji doslej še niso v nobeni državi uresničili prognoziranja vremena za 2 ali 3 dni

Vremenske napovedi zdaj dajejo po pravilu za en dan, redkeje za dva ali tri dni vnaprej. Na splošno velja, da je napovedi toliko manj zanesljiva, za kolikor daljši rok je dana. Gotovo smo se že kdaj vprašali, zakaj ne dajejo vremenske napovedi tudi za daljša obdobja. Take napovedi bi bile marsikdaj potrebne in bi nedvomno imele tudi velik gospodarski pomen. Ni si težko zamisljati, kaj vse bi pomnilo za vsakdanje življenje, če bi ljudje zagotovo vedeli, da bo na primer čez pet dni močno padla temperatura zraka in da bosta padec temperature spremljala zmeren dež in grmenje. Ali pa, da bo čez deset dni nastopilo obdobje lepega vremena.

Za izdelovanje vremenske napovedi meteorologi danes v glavnem uporabljajo tako imenovane numerične metode, ki temeljijo na tem, da na podlagi številnih podatkov o stanju atmosfere na — velikih površinah Zemlje (pri tleh in v višini) izračunavajo bodoče stanje atmosfere. Na temelju začetnih »vhodnih« podatkov o temperaturi, vlagi, pritisku itd. (več deset tisoč merjenj) dobivajo — z uporabo znanih načel hidrodinamike in termodinamike, oziroma določenih matematičnih »modelov« stanja atmosfere in seveda z uporabo hitrih računalnikov — prognozo za vreme nad velikimi območji Zemlje. V teh »modelih« so seveda številna poenostavljanja glede na realne razmere, zato v določenih primerih — predvsem pri hitrih vremenskih spremembah — lahko pride do zmotnih rezultatov pri računanju in s tem seveda tudi do napačnih prognoz.

Zadnjih deset let je bil dosežen izredno velik napredek v razvoju močnih in hitrih računalnikov, kar je tudi meteorologom dalo povsem nove možnosti. Zdaj imajo na primer v Veliki Britaniji računalnik, ki je sposoben opraviti več kot milijon operacij na sekundo; tako je mogoče ne le nemerno hitreje opravljati zelo zamotnih izračunov, ampak je moči hkrati upoštevati velikansko število začetnih oziroma »vhodnih« podatkov.

Razen tega so v zadnjem času znanstveniki izdelali nove teoretične in numerične modele stanja atmosfere na širšem območju, s pomočjo katerih lahko izračunajo atmosferske spremembe — ali po domače rečeno vreme — tudi za več kot tri dni vnaprej. Ti modeli cirkulacije atmosfere, ki so jih izdelali Smaginovski, Arakawe in drugi, pa zahtevajo poznavanje podatkov o vremenu ne le z ene celine (kar je potrebno za kratkoročno napoved), ampak z vse Zemlje. Izkazalo se je, da je namreč, da vremenske motnje na južni polobli vplivajo tudi na vremenske procese na severni polobli in da jih je zato treba upoštevati pri izračunavanju srednjeročne napovedi.

Zdaj so že dozorele razmere za izdelovanje srednjeročnih napovedi. Kar zadeva začetne podatke, imajo meteorologi na voljo veliko informacij o vremenu s postaj na severni in južni polobli, čeprav njihova gostota (medsebojna oddaljenost) še vedno — predvsem na južni polobli — ni zadovoljiva. Toda uporaba meteoroloških satelitov, v manjši meri pa tudi ocean-skih ladij, bo in prosto lebdečih balonov, že zdaj izpopolnjuje te praznine. Neprestano vzpostavljajo nove prizemne in višinske postaje, s čimer se se-

veda povečuje število razpoložljivih podatkov o vremenu.

Kakto to, da kljub velikemu napredku v meteorologiji doslej še v nobeni državi na svetu niso uresničili rednega prognoziranja vremena za obdobja, daljša od dveh ali treh dni? Odgovor je deloma v dejstvu, da še vedno ni dovolj informacij o atmosferi pri tleh in v višinah, še večji delež krivde pa je v tem, da doslej še nobena država nima tako močnega računalnika, da bi lahko v relativno kratkem času (v nekaj urah) izdelal izračun na podlagi kakšnih dvesto tisoč vhodnih podatkov, kolikor jih je potrebno za takšne prognoze. Za desetredno napoved bi bilo namreč potrebno napraviti izračune za deset ravni v atmosferi, in sicer približno v desetih urah. Torej bi bil potreben računalnik, ki bi računal s hitrostjo okrog 40 milijonov operacij v sekundi, če pa bi hoteli še izboljšati »modela«, bi bila potrebna hitrost sto milijonov operacij v sekundi.

Računajo, da bo tak računalnik zgrajen v prihodnjih letih, vendar je tako drag, da ga nobena evropska država ne more sama kupiti. Po drugi strani pa tudi nobena evropska država nima sama dovolj strokovnjakov za izdelovanje takšnih srednjeročnih prognoz. Spričo tega ni čudno, da so se pred dvema letoma začeli — najprej v okviru EGS, pozneje pa so se pridružili tudi druge evropske države — pogovori, da bi s skupnimi močmi organizirali evropski center za srednjeročne vremenske napovedi. Nedavno so v Bruslju podpisali osnovne dokumente o ustanovitvi tega centra, v katerem bodo sodelovale Velika Britanija, Irsko, Danska, Norveška, Švedska, Fin-

Prilive na obletnico

Pred dnevi je svet duhovnikov poletnih iger obravnaval in sprejel poročilo delovne skupnosti iger v zvezi s pripravo programa za letošnjo sezono. Na letošnjih igrah bodo izvedli 43 dramskih, 57 glasbenih in 22 folklornih predstav. Seveda bodo vrsto del iz lanskega repertoarja predstavljali še letos, med njimi Krleževga Areteja in Kristoforja Kolumba. V glasbenem predprogramu so zadržali, poleg Salierijeve opere Prima la musica poi la parole, še Reko galebav Benjamina Britana. Gostovali bodo poleg nekaterih skupin in ansamblov iz države Dresdenske orkester, Glinkin kvartet iz Moskve in Slovenski trio. Za nastope na desetih polnočnih serenadah so predvideni Collegium musicum iz Beograda, Slovenski oktet, Zagrebški kvartet in komorni studio zagrebške filharmonije.

Program bo, skratka, ustrezno sestavljen, da bo z njim mogoče počastiti jubilej, 25-letnico poletnih iger v Dubrovniku, ki jim je bil ves čas pokrovitelj predsednik republike Tito. Zato je svet iger sklenil, da bodo Tito ob tej obletnici podelili posebno plaketo. Svet bo pozneje tudi razpravljalo o finančni situaciji poletnih iger, ki bodo predvidoma stale 12 milijonov dinarjev.

Domač bencin dražji?

Razlogi, zakaj so v Beogradu demantirali neutemeljene vesti o drastičnem zvišanju cen bencina in drugih derivatov — Ali bomo zaščitili industrijo?

Neposredno pred novoletnimi prazniki je bil v Beogradu sestanek predstavnikov naftnega gospodarstva, zvezne vlade in drugih ustanov. Pretehtali so vse možnosti, da bi ublažili posledice drastične podražitve surove nafte na svetu. O tem se nadalje zelo temeljito in vsestransko razpravljalo. Vendar za zdaj še niso našli ustrezne rešitve. Nasprotno, kakor pravijo, je neizogibno, da tudi nas zelo občutno prizadene podražitev nafte na svetovnem trgu in ni pričakovati, da bo naša država izvzeta, ne glede na to, da te proizvode nabavljamo v prijateljskih in nevtrinskih državah.

To lahko sicer do neke mere blaži težave pri preskrbi z nafto in nekaterimi drugimi surovinami, ne more pa povsem odpraviti posledic presredov in skokov cen na svetovnem trgu, kakršnih doslej ne pomnimo. V Teheranu so arabske naftne države decembra sklenile podražiti nafto s 1. januarjem kar za 128 odstotkov, od 5,12 na 11,65 dolarja za sodček (to je 159 litrov). To pa je ponovna podražitev, saj so cene surove nafte v naftnih državah na območju Perzijskega zaliva že povečali povprečno za 70 odstotkov, od tedanjih 2,59 na 5,11 dolarja, računajoč fob Perzijski zaliv, kar pomeni, da v to ceno ni vračunan prevoz do namembne države.

Gornje informacije o podražitvi surove nafte so vnesle vznemirjenje med naše potrošnike in izzvale pritisk na naše črpalke za bencin in druga prodajna mesta, kar lahko izzove motnje in druge težave pri preskrbi našega trga z naftnimi derivati. Niti pristojni organi so po informacijah iz Beograda odločno demantirali neutemeljene vesti o drastičnem zvišanju cen bencina in drugih derivatov. Res bo potrebna korekcija cen bencina in derivatov, vendar pripravljajo ukrepe, da bi korekcije čim manj občutili na našem trgu. V prihod-

njih dneh še ni pričakovati sprememb. O tem bodo sklepali zvezni organi po temeljiti analizi vseh okoliščin v svetovnem merilu in pri nas. K tej informaciji je treba še dodati, da naša javnost napačno sodi, češ da mora podražiti nafte v izvoznih državah avtomatično slediti sorazmerno enaka podražitev derivatov, zlasti bencina. Take sodbe so zgrešene. Prva podražitev nafte v državah ob Perzijskem zalivu je jeseni zahtevala občutno podražitev bencina in derivatov le zaradi tega, ker so hkrati drastično narasle cene prevoza s tankerji okrog Rta dobre nade na jugu Afrike (prevoz skozi Sueški prekop ni mogoč).

V začetku lanskega leta je bila povprečna cena surove nafte cif Reka vsega 24,5 dolarja, medtem pa so se od lanskega oktobra podražili stroški prevoza od Perzijskega zaliva do Reke v večjem obsegu kakor sama nafta, namreč od 10,20 dolarja 45 in celo 48 dolarjev za tono, tako da smo surovo nafto s tega dela sveta plačevali celo po 72,5 dolarja. Kljub temu smo tako imenovano rafinerijsko ceno za vse količine surove nafte (s prevoznimi stroški) le podvojili na 50 dolarjev za tono. Lanska drastična podražitev bencina na 4,30 din za liter je bila torej ne le posledica višjih izvoznih cen v naftnih državah, ampak še bolj posledica podražitve pomorskega prevoza. Tedaj je bilo treba ustvariti poseben izravnalni sklad za naftno gospodarstvo, da bi krili razliko med novo in staro povprečno ceno uvožene nafte v naši državi.

V kakšnem obsegu bo treba torej korigirati sedanje cene naftnih derivatov spriču zadnje podražitve arabske nafte, pa tudi spriču napovedanih pocenitev? Ker prevozniki stroški niso nadalje naraščali, računamo s povprečno ceno 117 din za uvoženo nafto skupaj s prevoznimi stroški, kar bi bilo za okrog 40 odstotkov več kakor doslej. Za toliko pa se podraži v strukturi naše cene le tisti del, ki odpade na stroške za uvoženo nafto. V struk-

ture cene pa ostanejo v glavnem skoraj nespremenjene postavke za domačo nafto in stroški predelave v naših rafinerijah, tako da bo kljub podvojitvi cene v Perzijskem zalivu obseg korektur naših cen precej manjši, kakor se podraži uvožena nafta.

Kljub temu pa bo ob uvoznih potrebah 8,5 milijona ton nafte in ob domači proizvodnji okrog 3,5 milijona ton obremenitve našega uvoza zaradi nafte občutna in bo znašala blizu milijarde dolarjev. Z dolgoročnimi pogodbami smo zagotovili dobavo polovice potrebnega uvoza v letošnjem letu, drugo polovico ali nekaj nad 4 milijone ton pa bomo verjetno kupovali na licitacijah. Ni pa računati, da bodo potrebe spriču višjih cen naraščale, saj nas že sedanje visoke cene navajajo na uporabo drugih energetskih virov.

Naposled je bil stvar naše ekonomske politike, da se odločimo, ali dopustimo zvišanje domačih cen v polnem obsegu zunanjih podražitev, kar bi prohibitivno vplivalo na potrošnjo, bi potisnilo na nižjo raven našo motorizacijo in zaviralo razvoj naše avtomobilske industrije. Presoditi moramo ali bomo v zaščito motorizacije in naše industrije predpisali le skromnejše korekture.

FRANCE SEUNIG

BERITE
PRIMORSKI
DNEVNIK

Priliv kadrov je nuja

Širše ljubljansko območje lahko s svojimi kadri pokriva le 57 odstotkov potreb po delavcih — Kvalifikacijska struktura priliva je zelo neugodna

Območje ljubljanskega komunalnega zavoda za zaposlovanje pokriva precejšnji del osrednje Slovenije. Prav zato so njegove potrebe po delavcih precejšnje. Ker si vseh teh delavcev ne more zagotoviti samo, mora računati na velik priliv kadrov od drugod.

V območje, ki ga pokriva ljubljanski zavod, sodijo poleg petih ljubljanskih občin Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerklja, Grosuplje, Kočevje, Domžale, Kamnik, Ljubljana, Trbovlje, Zagorje in Hrastnik. To območje je v letu 1972 — po prvotnih napovedih — potrebovalo skupaj 19.381 delavcev. Tako je razbiti iz prikaza Janeza Znidaršiča, vodje skupine za analizo in statistiko pri omenjenem zavodu.

Sprotno, dejanske potrebe organizacij združenega dela območja ljubljanskega zavoda so bile nato 1.1972 nekoliko manjše od predvidenih. Sodeč po prijavljenih potrebah so organizacije iskale 17.471 delavcev, zvečine pri-

učeni (4707), nepriučeni (4522) in s poklicno šolo (4242). Z drugimi besedami so delovne organizacije iskale zlasti veliko delavcev brez strokovne izobrazbe (48,7 odstotka), manj pa kadrov s poklicno šolo (27 odst.) in tehnikov (13,1 odstotka).

Organizacije združenega dela so nato v 1.1972 dobile delavce za precejšnji del svojih prostih delovnih mest. Tako so na njih zaposlile 14.381 delavcev, zvečine priučeni (4149) in nepriučeni (4050) ter kadrov s poklicno (3427) in srednjo šolo (1638). Vendar je večji del na novo zaposlenih moralo ljubljansko območje dobiti od drugod. Tako je z lastnim prilivom delovne sile pokrilo le

57,4 odstotka vseh potreb po kadrih, medtem ko se je na novih delovnih mestih zaposlilo kar za 42,6 odstotka delavcev od drugod.

Od drugod iz Slovenije ali Jugoslavije so se na območje ljubljanskega zavoda od skupnega števila 8248 zaposlili zlasti nepriučeni in priučeni delavci (3857) ter delavci s poklicno šolo (2537). Precej manj jih je bilo s srednjo (944), z višjo (356) ali visoko šolo (554). Očitno pa se delavci z visokošolsko izobrazbo številneje ne prijavljajo na ljubljansko območje tudi zato, ker tukajšnje organizacije združenega dela velik del svojih potreb po takih kadrih (38,2 odstotka) lahko pokrivajo z last-

Kvalifikacijska struktura priliva delavcev iz drugih območij je tedaj dobljaka neugodna. To pa ne nim prilivom delovne sile. Dvonojno vpliva tudi na ohranjanje ekstenzivnega zaposlovanja. Poleg tega pa nastajajo mnogi problemi, zlasti socialne narave, zaradi istih delavcev, ki se na območju ljubljanskega zavoda zaposlujejo od drugod mimo zavoda. Po eni strani nastaja tako vrsta neresenih vprašanj zastraen stanovanj ipd., po drugi strani pa to vpliva tudi na krepitve posameznih suficitarnih poklicev. Prav zato zavod sodi, da bi morale biti skupnosti za zaposlovanje edine kompetentne za nadzorovanje izposlovanje iz drugih republik, saj se bodo sicer socialni in kadrovske problemi še povečevali.

JOZE OLAJ

Načrt o umetnem jezeru

Zamisel v HE Senj — Ob suši 600 milijonov kilovatnih ur energije

SENJ, 9. jan. (Tanjug) — V HE Senj razvijajo zamisel o ureditvi novega umetnega jezera Kosinj v Liki, ki bi lahko ob suši zagotovilo proizvodnjo okrog 600 milijonov kilovatnih ur električne energije. To jezero bi ustvarili z zgraditvijo dveh večjih in ene manjše pregrade, zajezili pa bi potok Bakovac.

Z akumulacijskim jezerom Kosinj bi se okrepila vloga HE Senj v elektroenergetskem sistemu, zato ker je njena proizvodnja zdaj odvisna od precej skromnega zbirnega jezera Kruščica, v katerem je vode največ za 130 milijonov kwh.

Gejzir na Pohorju?

Najdeni lijaki, iz katerih je bruhala vrela voda na Vrelu — Marsikdo je že iskal zdravilno vodo iz 17. stoletja — Bo po vrtini spet kaj privrelo na dan?

Marsikdo je na Vrelu, ali Vrelenu, kakor pravijo domačini, stikal za izvirom tiste vrele vode, ki je bila nekoč zdravilna. Eden od planinskih vrhov na sllemenu Rečnjaka, niže od Planinke in Lovrenških jezer, že stoletja nosi topografsko oznako Vrelo. Tukaj se začne območje Jezerji, ki sega tja do izvira Radoljne pod Roglo.

Povodnji, izlivi oblakov in orkani so večino nekdanjih jezer uničili, ko so jim potrgali jezove. Eno od jezer, tik pod Planinko, so lovrenški gozdarji pred leti obnovili tako, da so mu z nasipom nove ceste zakrpal prebiti naravni jez.

Večinoma se vsa krajepisna imena še iz karantanskih časov lepo ujemajo z naravnimi značilnostmi tega območja sredi Pohorja, kamor so šele zadnjih dvajset let prodrali z gozdnimi cestami. Vsem topografskim imenom je mogoče poiskati naravno zvezo, tako Planinki kot Rogli, Plešću, Rečnjaku in Jezerju, je Vrelenk je ostal brez vrelišča.

Redki ljudje sredi Pohorja se še spominjajo zgodbe o tem, kako so menili, benediktinci iz koroškega Št. Pavla, ki so imeli v srednjem veku v lasti graščino na Fali in vso lastno in naselja ob Radoljni, prihajali v svojo lovdniško letno rezidenco — palatium abbatiale — in se kopali tudi na Jezerjihi. Osrednje Pohorje je z matičnim naseljem Radimlje so že pred letom 1091 iztrgali karantanskim naseljencem in ga z listino grofof Spanheimov prenesli v last šentpavelskega samostana. Naselje so skupaj s falko graščino prevzeli benediktinci, za patrona pa so mu določili svetnika Lovrenca, zaščitnika ljudi na vodi. Staro izročilo zato pravi: »Naš Lovrenč je šel z vodo na Vizgr, z vodo pa bo šel tudi navzdol...« Zanimivo je, namreč, da je območje Lovrenca, ki je imelo opatsko rezidenco, pet. cerkva in falko graščino, premovalo v 15. stoletju že blizu tisoč prebivalcev, enkrat več kot takratni Maribor.

Najbolj zanimive za vse, ki so nadaljevali z iskanjem vrelcev na Vrelu, pa so bile stare pastirske zgodbe. Pastirsko izročilo je namreč zahtevalo, da je pomenila vrela voda na Vrelenu znamenje za uhudo urok. Kadar se je bližala nevihta, je namreč vodni curek brizgal tako visoko, da so ga pastirji videli že od daleč. Šlo je torej za pravi gejzir, ki na teh prakahinskih tleh, ki imajo pod seboj znano vulkansko pre-

lomnico, ne bi bil nekaj nemogočega. Vrelišča mineralne in termalne vode se namreč po tem tektonskem prelomu nadaljujejo tja do Kotelj, Topolšice in izvirkov Bele pri Zelezini kaplji. Ni si težko razlagati takega naravnega pojava, kakor ga opisuje pastirsko izročilo. Pred slabim vremenom je zračni tlak padal in deloval kot tlačna črpalka na izvir vrele vode; tedaj se je Vrelenk pogol kvišku čez vrhove dreves.

To pa seveda pomeni, da je šlo za močno vrelišče, kajti če so pohorski pastirji, takratni žvajgerji, videli gejzir od daleč, je moral biti curek vode zelo močan. Zanimivo je seveda, da bi to bil eden redkih in morda edinih gejzirjev v Evropi. To pa pomeni, da bi moral uživati tudi evropski sloves. Seveda pa je treba upoštevati, da takrat mineralni vreli še niso pomislili nobene posebne vrednosti. Šele z razmahom naravnega združevanja, v katerem se vpletajo tudi čudeži na ozdravljenja in »sveti krajci za romarje, dobivajo tiste in mineralne vode svoj poseben pomen. In tudi področje ob Radoljni je bilo svoje vrste Lurd.

Evropski sloves ni užival Vrelenk, pač pa v njegovem imenu Marijina cerkev v Puščavi, na začetku doline Radoljne. Romanje v Puščavo je začeto sredi 17. stoletja, v času, ko so pozidali veliko cerkev in na falki graščini uredili prvo visoko šolo za teologijo na Slovenskem. Romanje cerkev v Puščavi je bilo premočeno za tiste tri hiše, ki so jo obkrožale. Dohodek so ji prinašali romarji z vsemi najrazličnejšimi boleznimi in željami po ozdravljenju. Kakor je razvidno iz poročila predstojnika Johana Pruggerja s Fale, je okrog leta 1680 prihajalo letno na tisoče romarjev iz ta pohorski Lurd. Neko leto, kot piše Prugger, je prišlo kar 13 procesij. Za čase, ko so srednjeveška mesteca premovala je nekaj sto prebivalcev, je držal v Puščavo prvi romarski veletoč.

Sledi h pohorskem gejziru so se očitno izgubile pred sto sedemdesetimi leti. Kdor je na Vrelenu stikal za iz-

virki tople vode, je gotovo zgrešil, če ni upošteval pastirskih zgodb. Tukaj je vrela voda močno bruhala iz zemlje. Toda kje? V skoraj dveh stoletjih je gozd zarašel prenekateri travnik na Vrelu. Nihče pa ni mogel čisto verjeti pastirskim pripovedim o velikem curku vode, saj je na področju Jezerji nastalo toliko zgodb o Jezerniku, pohorskem povodnem moštu, škrtatih, vilah in steklenih gradovih, da je vse skupaj mejilo na bajko.

Pa vendarle so imeli stari žvajgerji prav. Zakaj je gejzir prenehal delovati in kje, je bilo glavno vprašanje. V prejšnjem stoletju pač niso mnogo razmišljali o tem. Benediktinci so odšli, novi priseljenci na glazuhata pa vrelca očitno niso več našli. Niso ga najbrž niti iskali, tako kot še marsikdo drugod, kjer so imeli izvirke mineralne vode, pa si tja do začetkov »zdraviliškega turizma« niso vedeli kaj pomagati. S takošno vodo. Škodljivo je bila za živino, če se je mineralne vode preveč napila. Ena od pastirskih zgodb je namreč tudi govorila o tem, kako sta Bedenkov in Kastjakov pastir slabo pasla ovce, ki so zašle pod Vrelenu, tam pa vodo in nato vse poginile. Zato so še zdaj tam do sto metrov visokimi pečnami na Vrelu »ovčje jame«.

Raziskovalci te naravne skrivnosti, ki se je potajila, so naposled vendarle rekonstruirali pastirsko izročilo. Sled je držala k ovtvjam jama na Vrelenu. Kronika pa je tudi povedala, da je bilo tudi leta 1814 izredno neurje. Vode z Jezerji so trgale plazove, potapljale vodo dolino Radoljne in tako povzročale dravo, da je potrgala kamnite slapove pod falko graščino in odnesla kamniti most. Tedaj bi se torej utegnulo tudi kaj premakniti v zemlji in zamašiti žrelo gejzira na Vrelenu.

Pastirsko izročilo je utrlilo sled na travniku pod Vrelenu kom. Travniki na Vrelenu, kjer sameva stara ovčja koč pokojnega samotarja Martina, zanekrat se niso dostopni avtomobilom. Tukaj je svet še nedotaknjen.

Prav po Martinovo lovsko

kočo, na zadnjem travniku, na Kastjakovi gozdni ploščadi, pa sta sedaj odkrita dva velika kamnita lijaka. Zadnji travnik se tukaj izteka v pol kilometra dolgo gozdno ravno, ki je tudi dvesto do tristo metrov široka. Na tem platoju, tik pod kamnitimi pečnami Kamenita, sta oba lijaka, okrog katerih je v polkrogu razmetano kamenje.

Lijaka sta zelo lepe okoliščine. Kljub času, ki je semkaj zasejal mahove in drevesa, sta kamniti žreli še dobro ohranjeni. Prvi lijak, ki ima na obodu kamnit nasip in globok jarek, premore na sredi oblasto kapo. Premer tega Kraterja je okrog 30 metrov. Prav lepo je videti sklade kamenja na robu, čez katere se je razvila voda navzdol po ploščadi. Drugi lijak, nekoliko nižje, je podoben priskekanemu stožcu. Zgornji premer lijaka je okrog dvajset metrov, globline je okrog pet metrov, žrelo lijaka na dnu pa ima tudi premer pet metrov. Sedaj že z mahom poraslo kamenje okrog po gozdu kaže sledove nekot raztekanja se vode. Seveda niti tu niti v bližini nobene vode ni več. Dolgo pa ni, kar je tukaj voda še tekla...

Pastirji so torej imeli prav, se glasi zaključek ob najdbi obeh kamnitih kraterjev. Oba lijaka sta namreč omogočala proboj vrele vode v curku, ki je imel premer od treh do petih metrov in torej tudi ustrezno višino (kakih 25 metrov). Čeprav sta obe vrelišči presušeni, sledovi lijakov in razmetanega škrljevega po gozdu zgovorno kažejo, da je šlo za močan izbruh vrele vode.

Podrobnejša opisa lokacije domačih raziskovalcev ne dajejo, ker je treba lijaka obdržati v sedanjem stanju, dokler ne posežejo v to najdbo ustreznih strokovnjakov. Oba lijaka sta na približno 1000 metrih nadmorske višine, na slikoviti gozdni ploščadi in tik ob travnikih Vrelenka. Tako ima torej tudi ta planinski vrh opravilo za svoje ime in daje pojasnilo o romarjih, letnih rezidencah, čudežnih ozdravljenjih in naposled tudi o pastirskem izročilu, ki je bilo še najbližje stvarnosti. Končno pojasnilo morajo dati geologi in morda tudi sveder, ki bo prevrtil tampion v usnem žrelo gejzira. DRAGO VRESNIK

Virusi in rak

Preučevanja posameznih celic so dokazala, da ima začetek v neki celici, ki se spremeni tako, da zadobi nove abnormalne lastnosti, ki se dedujejo

Ze dalj časa vemo, da nekateri virusi lahko povzročijo raka na živalih. Prvi poznani tumor virusnega porekla so namreč odkrili že na začetku tega stoletja — leta 1911. Vendar pa se raziskovanja na področju virusne onkologije šele nedavno razširila in poglobila. Spoznali smo viruse, ki povzročajo tumorje pri raznih vrstah vretenčarjev. Vzrok temu napredku je bilo izboljšanje priprav celičnih kultur in uporaba novorojenih živali za poskuse. Ne smemo pa prezreti tudi sodobnih bioloških, biokemičnih in imunoloških metod.

Viruse, ki povzročajo tumorje, delimo v dve glavni skupini, in sicer v viruse, ki imajo v svoji središčni dedno snov deoksiribonukleinsko kislino (DNA), in tiste, ki varujejo v svoji notranjščini ribonukleinsko kislino (RNA).

Med tistimi z DNA kot dedno snovjo so virusi iz skupine adenovirusov, herpesvirusov in poksvirusov. Med onimi z RNA, ki jih je tudi več skupin, pa sta najbolj znana prvo odkriti tumorski virus t. i. virus Rousovega sarkoma ter virus tumorja mlečne žleze pri miših ali Bittnerjev virus. Onkogeni virusi povzročajo še vrsto levkemij in sarkomov.

Ne da bi se spuščali v nadrobno-sti, lahko rečemo, da so proučevanja posameznih celic dokazala, da ima rak začetek v neki celici, ki se spremeni tako, da zadobi nove abnormalne lastnosti, ki se dedujejo. Te dedne spre-

membe lahko opazujemo, saj so ali morfološke (oblikovne in gradbene), presnovne in antigenske. Posledica tega sta dve možnosti: spremeni se celica napadajo obdajajoče tkivo ter metastazirajo do oddaljenih tkiv in organov, kar pelje v smrt gostitelja ali pa se jim gostitelj upre s posebnimi obrambnimi sistemi npr prek t. i. humoralnega ali imunskega nadzora.

Trdoživni zajedalci

Ceravno lahko izzovemo rak z različnimi fizikalnimi sredstvi in kemičnimi spojinami, pa se že vrsto let pri preučevanju nastanka raka uporabljajo predvsem virusi, kajti vsa druga sredstva povzročijo razen rakavih še kup sprememb, ki povsem zabrisajo sliko Zahtevno, da bi bili primarni učinek samo v zvezi s spremembo v nebrzdano deljenje celic, pa izpolnjujejo le virusi.

Ker je čedalje več poskusov, ki nakazujejo možnost, da so prav določeni herpesvirusi udeleženi pri nekaterih vrstah raka pri človeku, je vredno se jih nekoliko približje ogledati.

Herpesvirusi so med najbolj trdoživimi in pogostimi virusi, ki zajedajo človeka. Med njimi je zelo poznan virus herpesa simpleksa tipa 1, ki povzroča »ocvirke« na ustnicah (labialni herpes) in s katerim je praktično prekuženo vse človeštvo. Virus herpesa simpleksa tipa 2 se prenaša s spolnim kontaktom in povzroča okužbe spolnih organov (genitalni herpes). Drug zelo pogost virus iz te skupine je virus herpes zoster, ki je povzročitelj noric pri otrocih, medtem ko od-

rasli zbolejajo za mnogi hujšimi in zelo bolečimi vnetji čutilnih živcev na trupu, glavi in vratu. Vsi ti mikrobi sodijo med viruse, ki izlozejo rak pri poskusnih živalih. Ceravno za povzročitelja herpesa simpleksa in herpesa zosterja še ni dokazano, da bi bili udeleženi pri raku človeka, pa več opazovanj nakazuje možnost, da so hudo nevarne oblike raka pri človeku povzročene prav s temi virusi.

Maligna tumorska rast mozgovnega sistema pri piščancih, ki jo poznamo kot Marekovo bolezen, je bila prvi povsem nedvomni dokaz, da lahko neki herpesvirus izzove rak. Celice limfnega sistema postanejo rakave in vdrejo v živčni sistem, zaradi česar pride do paraliz živcev. Če metastaze zajamejo še druge organe, živali poginejo.

Ko so oslabil nek sev virusa Marekove bolezni in sorodnih virusov iz puranov, so jih lahko uporabili za pripravo živih cepiv, s katerimi so Marekovo bolezen učinkovito zatrli na mnogih perutinskih farmah.

Herpesvirusi povzročajo še nekaj drugih živalskih tumorjev ali pa so vsaj v ožji zvezi z njimi. Virusa, ki ju dolžimo za nastanek Lukejevega tumorja pri žabah in Marekove bolezni, sta imunsko sorodna virusa iste skupine ki je v tesni zvezi s posebnim vrsto raka človeka — t. i. Burkittovim limfomom.

Leta 1958 je kirurg Burkitt poročal iz Ugande, da veliko otrok v starosti med štiri in šestnajstimi leti trpi zaradi sarkoma spodnje čeljusti. Tumorji so pozneje našli še na zgornji čeljusti, žlezi ščitnice, jajčnikih, jetrih in ledvicah.

Te sarkome so zelo redko ugotovili tudi v Evropi in Združenih državah Amerike. Tudi v Ljubljani je pred nekaj leti doc. dr. Ferluga opisal prvi tak primer.

Ko se je raziskovalec s trdim delom posrečilo skrajno nedvomno povezati Burkittov limfom z virusi, so strnili napore, da bi jih dokazali tudi v tumorjih. Svrva so bili poskusi, ki so jih napravili v različne smeri, zaman. Preiskave rezin rakavih tumorjev na virusne delce z elektronskim mikroskopom so bile povsem brez uspešne; prav tako tudi napori, da bi

okužili živali in tkivne kulture z izvečki iz rakavega tkiva. Še gojitev tumorskih celic v tkivni kulturi je bila prvotno le redko uspešna.

Pozneje sta Epstein in Barr z britolske medicinske fakultete ugotovili, da limfomske celice rastejo v dveh vrstah njihovih suspenzijskih kultur. Ko sta te celice preučevali z elektronskim mikroskopom sta v njih povsem različno videla delce virusa herpesa simpleksa. Tudi Pulvertaftu za univerze v nigerijskem mestu Ibadanu so se posrečili podobni poskusi. Virus pa je dobil ime samo po Epsteinu in Barru. Drugi raziskovalci so pokazali, da ta mikrob lahko okuži normalne krvne celice v kulturi in jih izloze k ustvarjanju novega virusa.

Tudi za neko drugo virusno bolezen — infektivno mononukleozo, ki je zelo pogostna med ameriški in evropskimi študenti, ki prebivajo v skupnih domovih, so ugotovili, da jo povzroča herpesvirus, ki ga nikakor ne moremo ločiti od virusa Epstein in Barra.

Razen omenjenih so še številne krvne bolezni, za katere menijo, da so povzročitelji herpesvirusi. Sem sodijo Hodgkinova bolezen — rak limfnega sistema, akutna limfocitna levkemija ter rak nosno žrelnega prostora. Slednja vrsta raka je pogostna pri Kitajcih z Južne Kitajske, Malezije in Singapurja, sicer pa jo tako kot Burkittov limfom nahajamo tudi drugje po svetu.

Nadalje so dokaj zanesljivo ugotovili zvezo med virusom herpesa simpleksa tipa 2 in rakom na vratu maternice.

Sabinova in Tarrova dognanja

Ob vsem, kar smo zgoraj povedali, bi veljalo omeniti tudi poročilo znanege virologa Alberta Sabin na letnem zasedanju Nacionalne akademije Združenih držav, ki je brez kakršnih koli zadržkov govoril o nedvomni zvezi med herpesvirusi in rakom pri človeku. Sabin je človek, ki je izredno duhovit, iskrič, daljnoviden, prodoren in predrzen v sklepih ter zato včasih za pretirano oprezne znanstvenike povsem nesprejemljiva osebnost.

Prav na tem sestanku je njegove izjave skušal omiliti direktor oddelka za virusno onkologijo pri Nacionalnem inštitutu za raziskovanje raka John B. Moloney. Dejal je, da poskusil Sabin in njegovega italijanskega kolega Tarra potrjujejo in dopolnjujejo dosedanje misli o zvezi med temi virusi in rakom pri človeku. Dodal pa je, da zahteva dokončni dokaz še nadaljnje raziskave na večjem številu bolnikov. Šele tako bi s statistično zanesljivostjo potrdili zgoraj omenjeno zvezo, ki jo tako željno iščemo.

Sabin pa odločno vztraja pri svoji trditvi, da sta virusa herpesa simpleksa tipa 1 in 2 v tesni zvezi z dvestimi tipi raka pri človeku. Dopuska pa možnost, da so za nastanek te hude bolezni potrebni še nekateri neugotovljeni dejavniki. Lasti si pravico, da so njegove raziskave v tej smeri prvi dokaz, da mora biti neki navadni virus samo v zvezi z rakom in ne z infekcijo.

Sabin in Tarro virusov sicer nista našla v serumih rakavih bolnikov, kar nas ne preseneča, saj je to dejstvo znano že dalj časa. Pač pa sta svoje trditve osnovala na dejstvu, da v serumih lahko dokažemo posebna protitelesa, ki jih izlozejo nevirusni antigeni, specifični za te viruse. Ti antigeni so beljakovine, ki jih stvarja celica, inficirana z virusom. Kot kateri koli drugi antigeni pa lahko tudi ti vzbudijo stvarjanje protiteles.

Protitelesa na nevirusne antigene sta ugotovila v serumih bolnikov z napredujočimi oblikami raka ustnice, ustne votline, ustno žrelnega in nosno žrelnega prostora, ledvice, sečnega mehurja, obsečne, vratu maternice in vulve. Ni pa bilo protiteles v serumih dvajsetih drugih tipov karcinoma, kamor sodijo npr. rak pljuč, želodca, debelega črevesa in dojke. Tudi pri nekaterih vrstah levkemij jih nista mogla ugotoviti. Preskusil z ljudmi, ki imajo herpetične infekcije ne pa rak, so bili prav tako negativni.

Regulacijski geni

Prav mogoče je, da vsi ti napori in spori dokazujejo, da bomo lahko že v bližnji prihodnosti brez večjih dvo-

mov in nasprotovanj dokazali, kako herpesvirusi povzročajo nekatere oblike raka pri človeku. Seveda pa ne smemo zavreči tudi druge možnosti, ki se opira na dejstvo, da bi bili lahko ti virusi v nekaterih človeških tumorjih le prehodni gostje, ki nujajo prav nikakršne zveze z njihovim nastankom.

Če pa bomo dokazali, da katera

VČERAJ NEKAJ MINUT PO POLNOČI

BOMBNI ATENTATI V ITALIJANSKI PRESTOLNICI: RAZDEJANI SEDEŽI TREH TELEFONSKIH DRUŽB

Podjetja, nad katerimi so se znesli bombaši, so povezana z ameriškim trustom ITT - Admiral v pokoju je lastnik vozila, ki naj bi se ga poslužili atentatorji - Njegov sin, funkcionar telefonske družbe SIP

RIM, 11. — Štiri bombe so počile danes nekaj minut po polnoči v italijanski prestolnici. Materialna škoda je velika, človeških žrtv pa na srečo ni bilo zaradi pozne ure in ker so si atentatorji izbrali za tarčo splošja, v katerih so po večini upravni prostori.

Prva bomba je eksplodirala v poslopju v Ulici Campagna na križišču z Ulico Abuzzi, kjer imajo sedež predstavništva številnih ameriških družb. Druga bomba je razdejala sedež zavarovalnice Intercontinental, tretja pa je eksplodirala v Ulici Villa Spada, kjer je poskušala skladnice družbe SIETT, četrta pa je uničila poltovornjak družbe SPAIT.

Po mnenju preiskovalcev so imeli atentatorji zelo dobro izdelan načrt, tarča njihove akcije pa so bili sedeži

družb SIRT, SIETT in SPAIT — Lazio, ki so vse povezane z ameriško večnacionalno družbo ITT, trustom, ki ima svoje podružnice v vsem svetu in deluje pretežno na področju telekomunikacij. Na prvi pogled naj bi šlo za povračilne atentate zaradi vmešavanja ameriškega trsta v notranje zadeve evropskih in latinskoameriških držav. Na kraju atentatov je policija namreč našla nekaj letakov, na katerih piše: «ITT je diamantna konica italijanskih reakcionarnih krogov in «longa manus» ameriške obveščevalne službe v Italiji. ITT je družba, ki je organizirala državni udar v Čilu in ki pripravlja v Italiji s fašističnim prevratništvom teren za fašistični prevratniški načrt. Delavski razred bo odločno reagiral na nasilje vlade fašistov in ameriške obve-

ščevalne službe CIA. Razredni boj bo preprečil vrakišen naklep reakcionarjev».

To ni prvič, da se psevdolevičarski atentatorji znesajo nad družbo ITT. Lani so neznanci polili vhod njegovega sedeža v Ulici Flaminia nuova z benzinom in podtaknili požar, ki pa ni povzročil velike škode.

Največjo škodo je povzročil peklenjski stroj, ki je eksplodiral v Ulici Campagna. Eksplozija je razdejala pritličje poslopja, kjer ima sedež družba CECA. Uničeni so bili elektronski računalniki in druge elektronske naprave. V istem poslopju imajo sedež tudi ameriška televizjska družba ABC in telefonska družba SIRT, ki je lastnica poslopja.

Vse družbe, ki so bile tarče atentatorskega podviga, so pred nedavnim napeljevale telefonske kable od raznih rimskih bank in finančnih zavodov do operativnega sedeža rimske kvesture. Napeljava spada v načrt posodobitve avtomatskih protirobarskih naprav. Pred kratkim pa je prišlo prav v zvezi s temi družbami do zelo ostre polemike med levičarskimi silami in notranjim ministrstvom. Ob odkritju operativne centrale v rimski kvesturi je marsikdo sumil, da gre za centralo, ki je bolj namenjena telefonskemu prisluškovanju kot pa preprečevanju roparskih podvigov. Vzrok suma je bilo tudi dejstvo, da so bile družbe povezane z ameriškim trustom ITT, ki je podpiral in še podpira reakcionarna gibanja v vseh državah sveta, v Čilu pa je neposredno roval, da bi zrušil zakonitega predsednika Allendeja.

Popoldne so agenti v neki garaži odkrili avto fiat 124 svetle barve, ki naj bi se ga atentatorji poslužili za svoj prevratniški načrt. Avto je nekoč čuvaj opazil nekaj minut pred eksplozijo pred poslopjem, kjer ima sedež družba CECA. Vozilo je last upokojenega admirala Carla Solingerja, ki stanuje v Ulici Dei Radiotelegrafisti in ki je v teh dneh na odhodu. Eden od njegovih sinov je funkcionar družbe SIP. Komaj se je vrnil v Rim, bo moral pojasniti za kaj so videli njegov avto na kraju atentata.

Funkcionarji političnega oddelka rimske kvesture so usmerili preiskavo na podlagi značilnosti, ki povezuje vse tri tarčate: vse družbe, nad katerimi so se znesli teroristi, delujejo na področju telekomunikacij in se povezuje z ITT. Po prvih rezultatih preiskave naj bi agenti ugotovili, da so lahko za povezavo med omenjenimi družbami in ITT vedeli le ljudje, ki so bili v vodilnih krogih teh organizacij, saj naj bi šlo za informacije, ki so «top secret». Policija skuša zato ugotoviti, kdo je izvedenec ali skupina izvedencev, ki je posredovala te informacije atentatorjem.

Danes jutraj sta anonimni telefonski obvestili o domnevnih bombnih atentatih povzročili spet alarm v rimski varnostni službi. Okrog 10. ure je neznane eksplodirala bomba na osrednjem sedežu državne banke za komunikacije. Policisti so preiskali uradne bančne ustanove, a o bombi ni bilo ne duha ne sluha. Samo nekaj minut pozneje je na kvesturi spet zabnel telefon in neznan glas je spo-

ročil, da je peklenjski stroj v uradu telefonske družbe SIELTE. Tudi v tem primeru pa o bombi ni bilo ne duha ne sluha.

NEW YORK, 11. — Lani je nad 12 tisoč Američanov umrlo v požarih. Velika večina se je zadušila z ogljikovim monoksidom. Od 300.000 Američanov, ki so pohabljeni zaradi požarov, ki so jih utrpeli v požarih, pa ima večina poškodbe na pljučih in sru zaradi zastrupitve z istim plinom.

LIMA, 11. — Dvanajst mrtvih, enajst ranjenih in veliko število pogrešanih so obracun prometne nesreče pri Matucani v Peruju, kjer je avtobus strmoglavil v reko Rimac.

MANIFESTACIJE PROTI JAPONCEM V BANGKOKU IN SINGAPURU

Trnova pot predsednika Tanake po deželah jugovzhodne Azije

Predvidevajo podobne sprejeme v Kuala Lumpuru in Džakarti - Nepriljubljenost Japoncev

SINGAPUR, 11. — Japonski prvi minister Kakuei Tanaka je danes prispel na uradni obisk, ki bo trajal 24 ur, v Singapur, ki je tretja etapa njegovega krožnega obiska v deželah azijskega jugovzhoda. Po obisku v Singapuru bo Tanaka odšel v Malajzijo in Indonezijo. Tanaka je prispel v Singapur iz Bangkoka. Še prej je obiskal Manilo na Filipinskih otokih.

Današnji sprejem japonskega ministrskega predsednika v Singapuru ni bil nič kaj slovesen, saj se ga niso udeležili častni vojaški oddelki in niso bile niti odigrane državne himne.

Japonski ministrski predsednik Tanaka je šel v teh dneh na obisk glavnih mest držav, ki v velikem loku obkrožajo deželo «vzhajajočega sonca» od Filipinov do Indonezije. V glavnem gre za dežele, kjer so Japonci izvajali pred 30 in več leti politiko trde roke, nasilja in ropanja imovine prizadetih prebivalstev. Če k temu dodamo še dejstvo, da je danes japonska industrija prepravila s svojimi proizvodi in svojimi finančnimi investicijami ves jugovzhodni del Azije, potem je razumljivo, zakaj je Tanaka naletel na hud odpor in številne manifestacije pri svojem obisku. Te so se začele predvsem v Bangkoku, kjer so študentje manifestirali proti japonskemu trgovskemu prodoru v Tajsko. Tajski trgovski minister Leethavorn je sicer izjavil, da je Tanakov obisk prispeval k razumevanju prizadetih strank, čeprav rezultati tega srečanja še niso stvarni.

Tudi v Singapuru je Tanaka naletel na manifestacije visokošolskih študentov, ki so mu izročili pismo, v katerem protestirajo proti japonskim investicijam v državi.

Po vsem tem kar se je zgodilo do sedaj, se lahko sklepa, da bo

Predvčerajšnjim zvečer so v Franciji podražili bencin za približno 30 odst. Avtomobilsko gorivo je sedaj v tej deželi najdražje v Evropi. Francozi, ki niso pričakovali takega ukrepa, se sprašujejo, kako bodo šli na počitnice ob velikonočnih praznikih in potem poleti. Na sliki: bencinska črpalka ob podražitvi

UGOTOVLJENA POVEZAVA MED VETRNICO IN BERTOLIEM

PADOVA, 11. — Padovski preiskovalni sodnik dr. Tamburino, ki vodi preiskavo o prevratniškem delovanju genovske fašistične organizacije Vetrnica, je danes obtožil podpolkovnika A. Spiazzija združevanja v prevratniške namene: tako poroča italijanska tiskovna agencija ANSA, ki dodaja, da je podpolkovnik demantiral vest. Po njegovem naj bi ga sodnik le obtožil nedovoljene posesti vojnega orožja, ker so mu na domu zaplenili 14 brzostrelk, ki jih je »pozabil onespobiti«.

V Spiazzijevem stanovanju so preiskovalci pred nekaj dnevi odkrili vrsto dokumentov, ki zadevajo prevratniško delovanje genovske fašistične organizacije. Danes bi bil moral sodnik zaslišati Spiazzija a je odločil pogovor, da bi nadležno zasliševanje Sandra Rampazza, enega od prevratnikov, ki so ga aretirali takoj po odkritju fašistične organizacije skupaj z odvetniškom de Marchiem, bivšim kolodvo Rizzatom in zdravnikom Porti Casuciem. Sodnik naj bi namreč prišel do pomembne odkritja, da sta imela Rampazzo in njegov najdež Seolma stike z Gianfrancom Bertolijem, prevratnikom, ki je odgovoren za nokol med milansko kvesturo. Trojica naj bi se večkrat sestajala že leta 1970 v neki postilni v Sineci.

Medtem so tudi uradno potrdili, da je fašistični zaloginik iz Trevi Giovanni Ventura leta 1967 delal v državni telefonski službi tri mesece. Ravnateljstvo naj bi bilo tako zadovoljno z njegovim delom, da mu je naslednje leto svet ponudilo začasno službo, zaloginik pa naj bi zavrnil.

Si že poravnal celoletno naročnino za Primorski dnevnik?

Šesterčki v Capetownu

CAPETOWN, 11. — Izreden porod v neki kliniki v Capetownu: 25-letna Sue Rosenkowitz je povila šestčrke, tri deklice in tri dečke. Po sporočilu ravnateljstva klinike se mati in novorojenčki počutijo dobro.

Šesterčki so se rodili v deseti minutah, potreben pa je bil cesarski rez. Najmanjši od njih — neka deklica — tehtala 1.260 gramov, največji — deček — pa kar 2.080 gramov. Ravnateljstvo klinike je sporočilo, da so šesterčki tehtali skupno 11 kg in 40 gramov. Rodili so se pred časom (v začetku 9. meseca nosečnosti) in zato so jih dali v inkubator.

Sue Rosenkowitz ima že dva sinova, ki sta stara šest oziroma dve leti.

IMENOVANJE NOVIH MINISTROV V GRČJI

Spremembe zaradi gospodarske krize

Mati Aleksandra Panagulis zaprta za dve uri

ATENE, 11. — Nova grška vlada je z upravnim dekretom postavila grško obveščevalno službo pod nadzorstvo predsednika vlade. Do sedaj je bila ta služba, ki je podobna ameriški CIA, domena predsednika republike, oziroma do smrtnoglavljenja z oblasti bivšega predsednika Papadopolosa.

Današnji upravni dekret ukinja tudi ministrstvo za energijo, ki je bilo ustanovljeno, ko je bil predsednik vlade Markizinis. Nadalje predvideva določene spremembe v novi vladi. V poštev pridejo resorji za koordinacijo in načrtovanje, za trgovino in za delo.

Nova vlada je še poskrbela za imenovanje Georga Anastasopulosa za trgovskega ministra ter P. Papadopolosa za ministra za delo. Ob sta že položila zaprisego v roke prvega ministra.

Ne ve se še, kaj je napotilo novo vlado na te ukrepe. Imenovanje novih ministrov, ki bodo opravljali svojo dejavnost posebno na gospodarskem področju, verjetno kaže, da je pozneje »proslavila« v vlomom, ki jo je funkcionar tako razkačilo, da jo je oklofural ter ukazal, naj jo priprici aretirajo.

Pred dveh urah je Kondilis prišel pred njeno celico ter jo izpustil na svobodo s tem priporočilom: «Naj ti to služi v opomin... ne govori s časniki... ne boš več videla svojega sina Evstahija.» Nadalje je zagrozil, da jo bodo deportirali na otok Jaros.

meru, ki ga navajamo, proti njihovim svojcem. Aleksander Panagulis, ki živi v Rimu, je danes sporočil, da so grški oblastniki prišli za dve uri njegovo mater.

Do aretacije je prišlo na praznik sv. treh kraljev. Tisti dan je Athena Panagulis šla v zapor Bojati, kjer je hotela obiskati svojega najmlajšega sina Evstahija, ki prestaja tam petletno zaporno kazen. Po Panagulisovem pripovedovanju je ravnatelj zapore Kondilis poklical priletno žensko v svoj urad ter jo ob navzočnosti svojega namestnika vprašal, če se ne sramuje, da ima take sinove. »Dvignila mu je, da ne samo, da se ne sramuje, temveč je celo ponosna na njih. Ravnatelj zapore je pobešnel ter ji zagrozil, da bo Evstahij ostal v zaporu 10. ali celo 20 let. Athena je odvrnila da se ne boji morebitnih posledic. To pa je funkcionar tako razkačilo, da jo je oklofural ter ukazal, naj jo priprici aretirajo.

Pred dveh urah je Kondilis prišel pred njeno celico ter jo izpustil na svobodo s tem priporočilom: «Naj ti to služi v opomin... ne govori s časniki... ne boš več videla svojega sina Evstahija.» Nadalje je zagrozil, da jo bodo deportirali na otok Jaros.

PISMO IZ RIMA

Satan kardinal

V enem od prejšnjih pism sem vam govoril o nogometnem prvenstvu v Vatikanu, o prepovedi prometa osebnih vozil ob nedeljah, o tečajih telovadbe, ki so jih uvedli v semeniških: dokaz, da je veter socialnih pojavov naše dobe zamajal tradicijo tudi v papeževi državi. Seznam se nadaljuje. «Austeritas» — čeprav v latinščini — je zajela tudi Vatikan. Od 2. januarja se je bencin podražil za 10 lir liter (super bencin prodajajo sedaj po 135 lir liter), cena testenin pa je od 250 lir poskočila na 300. Tudi draginska doklada za vatikanske uslužbence je poskočila kot še nikoli doslej: 10 točk, to je 10 tisoč lir, ki pa ne bodo prišle v poštev za pokojnino. Državni tajnik, kardinal Jean Villot, je v okrožnici pozval načelnike vseh kurdinskih kongregacij in ostalih uradov Svete stolice, naj omejijo izdatke za varčnim poslovanjem, ker — tako tarna — so se vatikanski dohodki zmanjšali, izdatki pa so skokovito narasli.

Skratka, povsod na svetu je enako, vključno v posvetni domeni Kristusovega vikarja. In prav v Kristusovem imenu se je v teh dneh vzburlil proti Vatikanu val kontestacij. Kot veste je tudi v Italiji na sporedu znana ameriška komedija «Jesus Christ Superstar». Gre za «prepresitve» evangelija na broadwayski način, ki prikazuje Kristusovo življenje na dojemljivo način, ki prija mističnemu navduhu določene ameriške mladine. Rock glasba, dramatičizacija v duhu tradicionalnih karboj, razgibana koreografska uprizoritev. Brez dvoma komercialna prireditel: nastala kot «long playing», so jo prenesli na oder kot «rock opero», ki, posneta na filmski trak, je doživela izreden uspeh po vsem svetu. Sedaj — čeprav z zamudo — je prišla tudi v Italijo, v Rim, kjer so imeli premiero v Operi, izkupiček pa so namenili Radečemu križu. Prvi škandal: protestirajo puritanci operne glasbe, za katere pobuda predstavlja le skrunitev templja umetnosti. Zgrajajo se tudi vse skupine katoliških skrajnežev, ki jih že dobro poznamo kot pobudnike «križarskih vojn» kot je referendum proti razporoki. Gre za ideološko opredelitev, v kateri težko ločimo mejo med katoličanstvom in nacifazizmom. Skrajnomodernistična revija «Lo Specchio» kar sili v zmedo in poziva k uporabi proti «Kristu supervezedniku» o imenu vere, tradicije in ustaljenega reda, «Križarji» potrpežljivo letake, razbijajo svetlobne reklamne napise, na večer gala predstave pa znesejo jezo nad občinstvom — med katerim je tudi sopraga predsednika republike Leoneja Vittoria — z metom smrtnih bombic in belih mišk.

V neki rimski cerkvi berejo «oddolžitveno mašo», da zbršejo bogokletstvo. Na Trgu sv. Petra, medtem ko Pavel VI. govori zbranim o svojem romanju v Palestino, delijo letake, v katerih krivijo vatikanske oblasti «nerazumljivega molka» prav na dan ko se začneja proslavljanje svetega leta in napadajo kardinala Polettija, rimskega vikarja, «ki se s molkom uvršča med pjadše skruniteljev». Napad je torej neposredno naperjen proti Vatikanu. Govorijo o Polettiju, merijo pa višje. Na zidovih v središču Rima so se pojavili najbolj ostri napisi: Poletti satan in satanu primerjajo tudi Darido, rimskega župana. Ta ubogi hudič, ki je v modi odkar ga je Pavel VI. prikladal med nas, se maščuje Vatikanu. Gre za prvi prikaz tega kar nas čaka med kampanjo za referendum, če se mu ne bomo — kaže pa, da je kaj takega ni več mogoče — izognili.

MARIO DEZMANN

GENOVA, 11. — Italijanska šola se res ne more ponasati z vzmošnjostjo, kar pa se je danes zgodilo v Genovi predstavila res višek: 17-letni študent Domenico D'Amico se bo moral zdraviti dva tedna v bolnišnici zaradi okleplja druge stopnje, ker ga je podravatelj prisilil, da je za vzoredni deset minut na gretcu. Ime vzorednega vzgojitelja je Raffaele Cassia in poučuje matematiko. Kaj je izzvalo njegovo jezo: dejstvo, da je bil D'Amico skupaj s prijateljem na odmoru prehranjen.

D'Amicovi starši so o dogodku obvestili karabinjerje, ki so o zadevi poročali sodni oblasti.

Splošna ljudska obramba vključena v učne programe

V vseh jugoslovanskih šolah bodo poučevali osnove ljudske obrambe - Uvedli bodo tudi praktične tečaje

BEOGRAD, 11. — Na razširjeni seji predsedstva skupnosti jugoslovanskih visokih šol je bil danes sprejet dogovor o skupnih osnovah znanstveno-poučnega dela na področju splošne ljudske obrambe v vseh visokošolskih ustanovah Jugoslavije. Dogovor so sprejele vse visokošolske ustanove in njihova združenja, univerze, republiški in pokrajinski tajniki za šolstvo, tajniki za ljudsko obrambo, republiške in pokrajinske skupnosti za šolstvo in

glavni štab jugoslovanske ljudske armade. Po tem dogovoru bo od prihodnjega šolskega leta na vseh višjih šolah uveden obvezen predmet «osnove splošne ljudske obrambe» in to po enotnem skupnem programu. Ustrezne učbenike bo pripravilo in izdalo zvezno tajništvo za ljudsko obrambo. Poleg tega bodo programske in tematske vsebine, ki so posebnega pomena za splošno ljudsko obrambo, vključili tudi v druge znanstveno-poučne discipline in predmete. Zvezno tajništvo za ljudsko obrambo bo zato dalo šolskim ustanovam in znati-stveno-poučnim delavcem ustrezno strokovno in znanstveno pomoč, kakor tudi pomoč v literaturi in po možnosti tudi v drugih sredstvih. Prav tako bo zvezno tajništvo za ljudsko obrambo angažiralo svoje znanstvene in strokovne ustanove in kadre in nudilo vso potrebno pomoč visokim šolam pri izpolnitvi nalog iz sprejetega dogovora.

Poleg obveznega šolskega predmeta o osnovah splošne ljudske obrambe bodo študenti imeli tudi obvezen praktični in strokovni pouk na 20-dnevnem taborjenju na vojaških poligonih in vežališčih. Študentje in študentke medicine in stomatologije, farmacije in podobnih fakultet in visokih šol bodo imeli poseben praktični program. Iz govora načelnika uprave glavnega štaba JLA generalnega podpolkovnika Kadijevića na tej seji je razvidno, da se bo pouk o splošni ljudski obrambi na ustrezen način vodil tudi v osnovnih in srednjih šolah in da bodo za srednješolsko in izvenšolsko mladino uvedli obvezne dvajsetdnevne praktične vajine, podobno kot za študente visokih šol.

Popoldne so agenti v neki garaži odkrili avto fiat 124 svetle barve, ki naj bi se ga atentatorji poslužili za svoj prevratniški načrt. Avto je nekoč čuvaj opazil nekaj minut pred eksplozijo pred poslopjem, kjer ima sedež družba CECA. Vozilo je last upokojenega admirala Carla Solingerja, ki stanuje v Ulici Dei Radiotelegrafisti in ki je v teh dneh na odhodu. Eden od njegovih sinov je funkcionar družbe SIP. Komaj se je vrnil v Rim, bo moral pojasniti za kaj so videli njegov avto na kraju atentata.

Funkcionarji političnega oddelka rimske kvesture so usmerili preiskavo na podlagi značilnosti, ki povezuje vse tri tarčate: vse družbe, nad katerimi so se znesli teroristi, delujejo na področju telekomunikacij in se povezuje z ITT. Po prvih rezultatih preiskave naj bi agenti ugotovili, da so lahko za povezavo med omenjenimi družbami in ITT vedeli le ljudje, ki so bili v vodilnih krogih teh organizacij, saj naj bi šlo za informacije, ki so «top secret». Policija skuša zato ugotoviti, kdo je izvedenec ali skupina izvedencev, ki je posredovala te informacije atentatorjem.

Danes jutraj sta anonimni telefonski obvestili o domnevnih bombnih atentatih povzročili spet alarm v rimski varnostni službi. Okrog 10. ure je neznane eksplodirala bomba na osrednjem sedežu državne banke za komunikacije. Policisti so preiskali uradne bančne ustanove, a o bombi ni bilo ne duha ne sluha. Samo nekaj minut pozneje je na kvesturi spet zabnel telefon in neznan glas je spo-

Tudi v Singapuru je Tanaka naletel na manifestacije visokošolskih študentov, ki so mu izročili pismo, v katerem protestirajo proti japonskim investicijam v državi.

Po vsem tem kar se je zgodilo do sedaj, se lahko sklepa, da bo

PORNOLEV

Velika Britanija že nekaj let slovi kot država kjer se nihče ne zmeji za gozbezanje puritanov. Če se fant in dekle ljubita sredi Central parka pokrita le z dežnim plaščem to še ni zverok, da bi se Angliji zgrajali nad mo derno mladino in kilicai policio, pa tudi ne, da bi tako imenovani «dobromišelniki» tisk zvali halo, ki bi imel veskrdnjan odziv.

«Austerit» pa verjetno ni blagodejno vplivala na to dobro potezo britanskega značaja. Ponosni in še krepki kralj živali Leo, nosilec glavne vloge na neki eksotični prireditvi, se je tako uživel v svojo vlogo, da je hotel pokazati kako se stree harem u treh samic. Lev bo kot kralj živali le imel besedo v živalskem krogu, v človeškem pa mu malokdo priznava dostojanstvo: tako je režiser meni nič tebi nič odsvolil premožnega in vročekrvnega Lea. V prihodnji oddaji ga bo nadomestila neka samica.

KRIVA JE ŽENSKA (ALI VARČEVANJE V SPODNJIH HLAČAH)

«Če smo v zagati so krive ženske, ali bolje povedano njihove najlonske prozorne spodnje hlače. Če bi vse švedinje nosile doma težke volnene spodnje hlače, bi porabili manj plinskega olja in ne bi bilo treba racioniranja.» Tako je 61-letni Rolf af Klintberg, ravnatelj švedske državne ustanove za nadzorstvo nad porabo goriva, rogovilil pred nekaj dnevi proti ženskam.

Klintberg se je resno lotil svojega dela in je v kratkem ugotovil, da švedi imajo pozimi v stanovanju temperaturo 24 stopinj Celzija. Zakaj tako visoko? To je posledica ženske nečimrnosti. Ženske nosijo nositi doma težke volnene spodnje hlače, ki si jih vsi švedi brez izjeme oblečejo, če le prestopijo hišni prag. Ob priliki obiskov ali sprejemov se švedinje po nekaj minutah odpravijo v WC in se rešijo neelegantnega oblačila. Pred odhodom spet tri minute v WC in že so pripravljene za spopad z ostro švedsko zimo.

Klintberg se ni proslavil samo s križarsko vojno proti najlonskim spodnjim hlačam. Dan za danem pripravila švedom, naj varčujejo z energijo in jim v ta namen svetuje: sasekati kubični meter polen na teden (na švedskem ima vsaka hiša kaminet), več ljubimkanja, a brez nadelnih posledic, beri otroci (on se je poročil pred kratkim in si izbral 25-letno ženo), romantične večerje ob plamenici sveči.

Vroča vojna v Indokini

PARIZ, 11. — Na današnji 36. seji medjužovietnamske konference v Celles-Sain-Cloudu pri Parizu o bodoči politični ureditvi Južnega Vietnama je prišlo do medsebojnega obtoževanja. Kot smo že poročali, sta odsotna šefa delegacij, ki ju zastopata sedaj namestnika. Predstavniki začasne revolucionarne vlade je izjavil, da se bodo

borci osvobodilne vojske odločno uprili vsaki vojaški pustolovščini Van Thieuja in njegovih ameriških pomagačev. Južnovietnamski predstavnik pa je dejal, da se revulucionarna vlada skuša polastiti oblasti v Južnem Vietnamu s pomočjo 400.000 severovietnamskih vojakov. Delo komisije je praktično blokirano.

Iz Phnom Penha prihajajo vesti o ostrih bojih na zahodu kambodške prestolnice. Osvobodilne sile obstreljujejo Phnom Penh, ali vsaj njegova predmestja. Pričujeujejo, da bo prišlo prej ali slej do ofenzive proti Lon Nolovim četam. Na sliki: ribiči zapuščajo svoje domove v rabi Prek Reang, kakih 10 km od Phnom Penha.